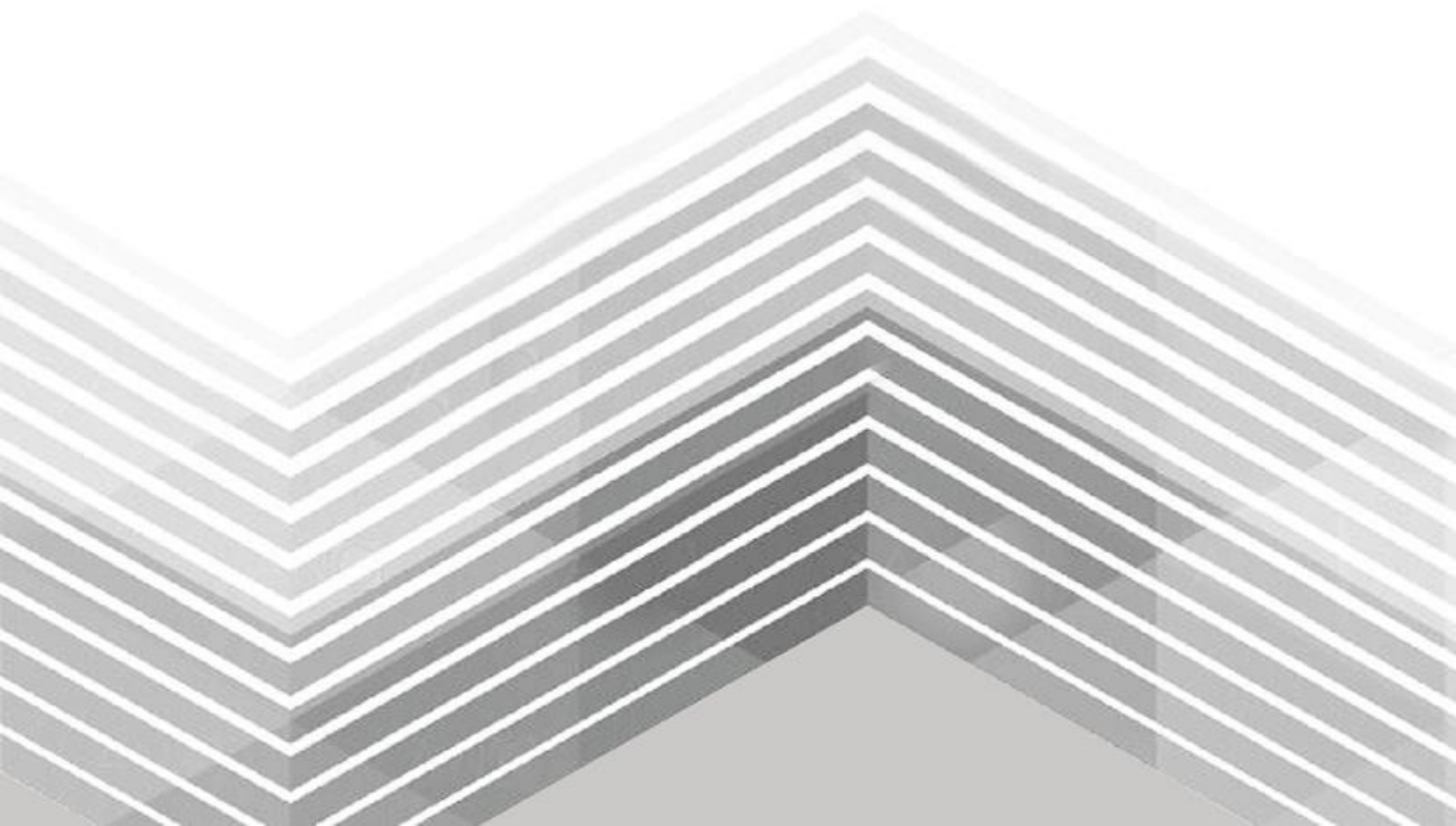

Agencija za nadzor osiguranja - Crna Gora
Insurance Supervision Agency - Montenegro

IZVJEŠTAJ O STANJU NA TRŽIŠTU
OSIGURANJA U CRNOJ GORI
ZA 2019. GODINU

S A D R Ž A J

1. UVOD.....	5
1.1 Makroekonomski pokazatelji	6
2. UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA.....	7
2.1 Društva za osiguranje	7
2.2 Društva koja se bave poslovima zastupanja u osiguranju, posredovanja u osiguranju i poslovima pružanja drugih usluga u osiguranju	8
2.3 Zastupnici i posrednici u osiguranju	9
2.4 Zaposleni u društvima za osiguranje	9
3. POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA.....	10
3.1 Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u.....	10
3.2 Gustina osiguranja.....	11
3.3 Struktura bruto fakturisane premije prema grupama osiguranja: životna i neživotna osiguranja.....	12
3.4 Bruto fakturisana premija osiguranja po vrstama osiguranja	13
3.5 Koncentracija tržišta osiguranja	15
3.6 Tržišno učešće društava za osiguranje	16
3.7 Obavezna osiguranja u saobraćaju.....	17
3.8 Životna osiguranja	18
3.9 Kanali distribucije u osiguranju	19
4. STRUKTURA AKTIVE.....	20
5. STRUKTURA PASIVE.....	22
5.1 Tehničke rezerve.....	23
6. DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA BRUTO TEHNIČKIH REZERVI	26
7. NETO DOBITAK/GUBITAK ZA POSLOVNU GODINU.....	27
8. POKAZATELJI POSLOVANJA	28
8.1 Adekvatnost kapitala i solventnost.....	28
8.2 Reosiguranje	28
8.3 Neto mjerodavni tehnički rezultat i rentabilnost imovine i sopstvenih sredstava	29
8.4 Likvidnost	29
8.5 Pokazatelji šteta	30
9. UDRUŽENJE NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE.....	31
10. ZAKLJUČAK.....	32

INDEX TABELA I GRAFIKA

Tabele

Tabela 1. Pregled makroekonomskih pokazatelja, 2014 - 2019. godina	6
Tabela 2. Pregled društava za osiguranje koja su poslovala u Crnoj Gori tokom 2019. godine.....	7
Tabela 3. Pregled društava koja su na kraju 2019. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju.....	8
Tabela 4. Pregled preduzetnika koji su na kraju 2019. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju.....	8
Tabela 5. Pregled banaka koje su na kraju 2019. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju	8
Tabela 6. Pregled društava koja su na kraju 2019. godine imali dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju.....	9
Tabela 7. Pregled društava koja su na kraju 2019. godine imali dozvolu za obavljanje drugih poslova u osiguranju..	9
Tabela 8. Ukupan broj zaposlenih u društvima za osiguranje, 2014 - 2019. godina	9
Tabela 9. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u, 2014 - 2019. godina (%)	10
Tabela 10. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika, 2014 - 2019. godina (EUR).....	11
Tabela 11. Struktura bruto fakturisane premije osiguranja u 2018. i 2019. godini.....	12
Tabela 12. Struktura ukupne bruto fakturisane premije po vrstama osiguranja u 2018. i 2019. godini.....	14
Tabela 13. Herfindahl-Hirschman indeks po društvima za osiguranje, 2017 - 2019. godina	15
Tabela 14. Struktura bruto fakturisane premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u 2018. i 2019. godini.....	18
Tabela 15. Struktura agregatne aktive na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine.....	20
Tabela 16. Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivni sektora osiguranja na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine.....	21
Tabela 17. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine	22
Tabela 18. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine...24	
Tabela 19. Bruto i neto tehničke rezerve po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2019. godine	25
Tabela 20. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine.....	28
Tabela 21. Udio reosiguravača u bruto premiji, riješenim štetama i bruto tehničkim rezervama na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine	28
Tabela 22. Pokazatelji rentabilnosti na dan 31. 12. 2019. godine	29
Tabela 23. Ažurnost u rješavanju šteta po vrstama osiguranja na nivou tržišta na dan 31. 12. 2019. godine	30

G R A F I K O N I

Grafik 1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u, 2014 – 2019. godina (%).....	10
Grafik 2. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika, 2014-2019. godina (EUR)	11
Grafik 3. Kretanje bruto fakturisana premija za period od 2014 – 2019. godine (u mil. EUR).....	12
Grafik 4. Struktura bruto premije: život vs neživot, 2014 - 2019. godina.....	13
Grafik 5. Struktura ukupne bruto fakturisane premije u 2018. i 2019. godini.....	13
Grafik 6. Tržišno učešće društava za osiguranje prema bruto fakturisanj premiji u 2019. godini	16
Grafik 7. Učešće društava neživotnog osiguranja u bruto fakturisanj premiji neživotnog osiguranja u 2019. godini	16
Grafik 8. Učešće društava životnog osiguranja u bruto fakturisanj premiji životnog osiguranja u 2019. godini	17
Grafik 9. Učešće društava za neživotno osiguranje u ukupnoj bruto fakturisanj premiji obaveznog osiguranja u saobraćaju za 2018. i 2019. godinu.....	18
Grafik 10. Bruto fakturisana premija po kanalima distribucije u osiguranju za 2018. i 2019. godinu	19
Grafik 11. Učešće bruto fakturisane premije neživotnog osiguranja u ukupnoj premiji neživotnog osiguranja, po kanalima distribucije u osiguranju, za 2018. i 2019. godinu.....	19
Grafik 12. Učešće bruto fakturisane premije životnog osiguranja u ukupnoj premiji životnog osiguranja, po kanalima distribucije u osiguranju, za 2018. i 2019. godinu.....	20
Grafik 13. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine	23
Grafik 14. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine.....	25
Grafik 15. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi životnih i neživotnih osiguranja	26
Grafik 16. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta na dan 31 .12. 2019. godine (mil. EUR)	27
Grafik 17. Kretanje neto dobiti, 2018. i 2019. godina (hilj. EUR)	27

Napomena:

Izveštaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2019. godinu pripremljen je na osnovu analize statističkih, finansijskih i nadzornih izvještaja dostavljenih Agenciji za nadzor osiguranja od strane društava za osiguranje, društava za zastupanje u osiguranju, društava za posredovanje u osiguranju, preduzetnika - zastupnika u osiguranju, banaka koje obavljaju poslove zastupanja u osiguranju, agencija za pružanje drugih usluga u osiguranju i izvještaja Udruženja Nacionalni biro osiguravača Crne Gore.

1. UVOD

Crna Gora je i tokom 2019. godine imala pozitivne makroekonomske pokazatelje. Međutim, pandemija i epidemija zarazne bolesti COVID 19 stvorile su značajne izazove društvu i dovele do velike neizvjesnosti po pitanju poslovanja privrede u narednom periodu.

Prema preliminarnim podacima Monstata, u 2019. godini ostvaren je godišnji rast BDP-a od 3,6%, vođen rastom u djelatnostima turizma, građevinarstva, trgovine na malo i vađenja rude i kamena. BDP po stanovniku, koji je iznosio 7.892 EUR, takođe ukazuje na vrlo pozitivne promjene i kretanja u 2019. godini. Inflacija u Crnoj Gori je tokom 2019. godine bila na niskom nivou stvarajući adekvatan poslovni ambijent za investiciono odlučivanje (godišnja inflacija u decembru iznosila je 1%). Od ostalih pozitivnih pokazatelja treba naglasiti i stopu nezaposlenosti koja je u 2019. godini iznosila 16,2% (smanjenje za 1,6 procentnih poena u odnosu na 2018. godinu), kao i rast nominalne neto zarade u 2019. godini sa 511 EUR na 515 EUR (rast od 0,8%).

Agencija za nadzor osiguranja je, kao nadležna institucija za nadzor nad sprovođenjem Zakona o osiguranju i nad obavljanjem poslova iz djelatnosti osiguranja u Crnoj Gori, i u 2019. godini nastavila da sprovodi aktivnosti u cilju zaštite interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja, obezbjeđenja stabilnosti i razvoja djelatnosti zasnovanog na zdravoj konkurenciji i jednakim uslovima poslovanja.

Na crnogorskom tržištu osiguranja je tokom 2019. godine poslovalo devet društava za osiguranje, od čega je pet društava obavljalo poslove neživotnih osiguranja, dok je poslove životnih osiguranja obavljalo četiri društva za osiguranje.

2019. godina je rekordna godina za osiguranje u Crnoj Gori, i po pitanju fakturisane premije osiguranja, i po pitanju rasta na godišnjem nivou. Crnogorsko tržište osiguranja u 2019. godini karakterišu pozitivni trendovi u kretanju glavnih pokazatelja. Ukupna bruto fakturisana premija na crnogorskom tržištu osiguranja u 2019. godini iznosila je 94,7 mil. EUR, što predstavlja rast od 9,1% u odnosu na 2018. godinu. Ukupna penetracija¹ je veća u odnosu na 2018. godinu i iznosila je 1,93%, dok je gustina osiguranja² iznosila 152,3 EUR i zabilježila je rast od 9,2% u poređenju sa 2018. godinom.

Sektor osiguranja je u 2019. godini nastavio profitabilno poslovanje sa svih devet društava za osiguranje koja su ostvarila ukupnu neto dobit u visini od 8,3 mil. EUR.

Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 31. 12. 2019. godine, iznosila je 235,8 mil. EUR, što predstavlja rast od 11,3% u odnosu na vrijednost ukupne aktive na dan 31. 12. 2018. godine. Rast vrijednosti aktive generisan je, prije svega, rastom kategorije „dugoročna finansijska ulaganja” koja su na kraju 2019. godine iznosila 150,2 mil. EUR, čemu su najviše doprinijela ulaganja društava za osiguranje u crnogorske obveznice. Crnogorski osiguravači su na dan 31. 12. 2019. godine raspolagali sa dugoročnim i kratkoročnim državnim obveznicama u ukupnoj vrijednosti od 155,1 mil. EUR, što je za 11,8% više u odnosu na kraj 2018. godine.

---

¹ Penetracija osiguranje predstavlja učešće bruto fakturisane premije osiguranja u BDP-u.

² Gustina osiguranja predstavlja iznos bruto fakturisane premije osiguranja po glavi stanovnika.

Bruto tehničke rezerve, kao rezervisani dio sredstava namijenjen za pokriće obaveza iz obavljanja poslova osiguranja, na dan 31. 12. 2019. godine, na nivou svih društava za osiguranje, su iskazane u visini od 139,8 mil. EUR, što predstavlja rast od 8,8% u odnosu na dan 31. 12. 2018. godine. Analiza plasmana sredstava bruto tehničkih rezervi ukazuje da su društva za osiguranje na kraju 2019. godine od ukupnih sredstava bruto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine plasirala 144,7 mil. EUR čime je od strane svih društava za osiguranje obezbijedena pokrivenost bruto tehničkih rezervi propisanim oblicima iznad zahtijevanog nivoa.

Na dan 31. 12. 2019. godine svih devet društava za osiguranje na tržištu osiguranja u Crnoj Gori je bilo kapitalno adekvatno. Pokazatelj solventnosti osiguravača, kao indikator sposobnosti istih da raspoloživim novčanim sredstvima blagovremeno izmiruju sve obaveze, je na kraju 2019. godine na nivou tržišta ostvario prosječnu vrijednost od 1,9. **Na dan 31. 12. 2019. godine sva društva za osiguranje u Crnoj Gori su bila likvidna.**

Društva za osiguranje su zaključivanjem ugovora o reosiguranju sa renomiranim globalnim i regionalnim reosiguravačima izvršili prenos rizika u reosiguranje i obezbijedili zaštitu od šteta koje bi mogle ugroziti njihovo poslovanje. U 2019. godini ostvaren je rast provizije odobrene od strane reosiguravača društvima za osiguranje od 59,4% i rast premije prenijete u reosiguranje od 40,1%, kao i rast udjela reosiguravača u bruto tehničkim rezervama od 12,9%. **Posmatrano na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja ostvaren je visok nivo pokazatelja ažurnosti u rješavanju šteta od 92,7%.**

1.1 MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI

Prema preliminarnim podacima iz Zavoda za statistiku Crne Gore - Monstat u 2019. godini BDP je porastao za 3,6% i iznosio je 4,908 mlrd. EUR. Na kraju 2019. godine, BDP po stanovniku iznosio je 7.892 EUR što je najveći iznos u posljednjih šest godina. Taj je pokazatelj u 2014. godini iznosio 5.561 EUR ili 2.331 EUR manje nego u 2019. godini.

Od ostalih pozitivnih pokazatelja svakako treba naglasiti i smanjenje budžetskog deficita Crne Gore koji je u 2019. godini iznosio 143,3 mil. EUR, odnosno 2,9% BDP-a, dok je stopa inflacije iznosila 1%. Prema preliminarnim podacima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore stopa nezaposlenosti u Crnoj Gori u 2019. godini iznosila je 16,2%, dok je prema podacima Monstat-a rast ostvarila i nominalna bruto zarada u 2019. godini sa 766 na 773 EUR (rast od 0,9%), kao i nominalna neto zarada sa 511 EUR na 515 EUR (rast od 0,8%). Dodatno, prema preliminarnim podacima iz Monstata prosječan broj zaposlenih je u 2019. godini iznosio 203.545, što je najveći broj zaposlenih u posljednjih šest godina.

U narednoj tabeli je dat pregled makroekonomskih pokazatelja:

Tabela 1. Pregled makroekonomskih pokazatelja, 2014. - 2019. godina

Pokazatelji	2014	2015	2016	2017	2018 ³	2019
BDP -tržišne cijene (mil. EUR)	3.457,9	3.654,5	3.954,2	4.299,1	4.663,1	4.907,9
BDP per capita (EUR)	5.561	5.873	6.352	6.908	7.495	7.892
Stopa rasta BDP	1,8%	3,4%	2,9%	4,7%	5,1%	3,6%

³ Podaci prikazani u Izvještaju o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2018. godinu bili su preliminarni pa su korekcije odrađene u skladu sa objavljenim konačnim podacima.

Pokazatelji	2014	2015	2016	2017	2018 ³	2019
Inflacija (CPI)	-0,3%	1,4%	1,0%	1,9%	1,6%	1,0%
Broj stanovnika	621.800	622.218	622.387	622.359	622.182	621.873
Broj nezaposlenih	34.687	39.991	49.487	51.262	41.378	37.616
Prosječan broj zaposlenih	173.595	175.617	177.908	182.368	190.132	203.545
Prosječna bruto plata (EUR)	723	725	751	765	766	773
Prosječna neto plata (EUR)	477	480	499	510	511	515
Budžetski suficit/deficit (mil. EUR)	-107	-291,2	-129,4	-236,9	-168,4	-143,3
Izvoz (hilj. EUR)	333.166	317.172	325.846	371.463	400.107	415.500
Uvoz (hilj. EUR)	1.784.214	1.841.524	2.061.688	2.303.503	2.553.580	2.600.700
Spoljnotrgovinski bilans (hilj. EUR)	-1.451.048	-1.524.352	-1.735.842	-1.932.039	-2.153.473	-2.185.200

Izvor: Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT, Ministarstvo finansija Crne Gore i Zavod za zapošljavanje Crne Gore

2. UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

2.1 DRUŠTVA ZA OSIGURANJE

Na crnogorskom tržištu osiguranja u toku 2019. godine poslove osiguranja je obavljalo devet društava: četiri društva za osiguranje su se bavila poslovima životnih osiguranja, a pet društava poslovima neživotnih osiguranja.

Tabela 2. Pregled društava za osiguranje koja su poslovala u Crnoj Gori tokom 2019. godine

DRUŠTVA KOJA SU OBAVLJALA DJELATNOST ŽIVOTNOG OSIGURANJA
Grawe osiguranje AD
Lovćen životna osiguranja AD
Uniqa životno osiguranje AD
Wiener Städtische životno osiguranje AD
DRUŠTVA KOJA SU OBAVLJALA DJELATNOST NEŽIVOTNOG OSIGURANJA
Generali osiguranje Montenegro AD Podgorica
Swiss osiguranje AD Podgorica
Sava osiguranje AD Podgorica
Lovćen osiguranje AD Podgorica
Uniqa neživotno osiguranje AD Podgorica

Akcijski kapital društava za osiguranje

Vrijednost ukupnog akcijskog kapitala društava za osiguranje na dan 31. 12. 2019. godine je iznosila 46,2 mil. EUR, što predstavlja rast u odnosu na 2018. godinu za 0,9%. Vrijednost stranog kapitala je iznosila 40,5 mil. EUR, sa ostvarenim učešćem od 87,6% u ukupnom akcijskom kapitalu, a vrijednost domaćeg kapitala 5,7 mil. EUR, sa učešćem od 12,4%. U toku 2019. godine društvo Lovćen životna osiguranja povećalo je vrijednost akcijskog kapitala za 400 hilj. EUR.

2.2 DRUŠTVA KOJA SE BAVE POSLOVIMA ZASTUPANJA U OSIGURANJU, POSREDOVANJA U OSIGURANJU I POSLOVIMA PRUŽANJA DRUGIH USLUGA U OSIGURANJU

Na kraju 2019. godine na tržištu osiguranja Crne Gore dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju imalo je 21 društvo za zastupanje, dva preduzetnika – zastupnika u osiguranju i osam banaka.

Tabela 3. Pregled društava koja su na kraju 2019. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju

Red. br.	Naziv društva	Djelatnost
1.	Aktuar DOO Podgorica	zastupanje
2.	AM CAPITAL DOO Podgorica	zastupanje
3.	ČELEBIĆ LOYAL DOO Podgorica	zastupanje
4.	EXPERIENCE DOO Tivat	zastupanje
5.	Ideal Life DOO Podgorica	zastupanje
6.	IN.PRO DOO Podgorica	zastupanje
7.	Indego Plus DOO Tivat	zastupanje
8.	KONTAKT DOO Podgorica	zastupanje
9.	Lojd Montenegro DOO Podgorica	zastupanje
10.	New Life DOO Podgorica	zastupanje
11.	Obses DOO Podgorica	zastupanje
12.	Premija Plus DOO Podgorica	zastupanje
13.	PRIMS DOO Nikšić	zastupanje
14.	Rogošić Invest DOO Podgorica	zastupanje
15.	Safe Invest DOO Podgorica	zastupanje
16.	Safe Life DOO Podgorica	zastupanje
17.	Sava Agent DOO Podgorica	zastupanje
18.	Smart Money Solutions DOO Podgorica	zastupanje
19.	Swiss Plus DOO Podgorica	zastupanje
20.	UNIKAPA DOO Bar	zastupanje
21.	WVP DOO Budva	zastupanje

Tabela 4. Pregled preduzetnika koji su na kraju 2019. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju

Red. br.	Naziv društva	Djelatnost
1.	Expres-Ključ Rožaje	zastupnik-preduzetnik
2.	Premium yacht Insurance MNE Bar	zastupnik-preduzetnik

Tabela 5. Pregled banaka koje su na kraju 2019. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju

Red. br.	Naziv banke	Djelatnost
1.	Addiko Bank AD Podgorica	zastupanje
2.	Crnogorska komercijalna banka AD Podgorica	zastupanje
3.	ERSTE BANK AD PODGORICA	zastupanje
4.	HIPOTEKARNA BANKA AD PODGORICA	zastupanje
5.	Komercijalna banka AD Podgorica	zastupanje
6.	NLB Banka AD PODGORICA	zastupanje
7.	Podgorička banka AD Podgorica, member of OTP Group	zastupanje
8.	Prva banka Crne Gore AD Podgorica	zastupanje

Dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju imalo je 10 društava za posredovanje u osiguranju.

Tabela 6. Pregled društava koja su na kraju 2019. godine imali dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju

Red. br.	Naziv društva	Djelatnost
1.	Adriatic AG DOO Podgorica	posredovanje
2.	AM Capital Team DOO Podgorica	posredovanje
3.	Amon Broker DOO Podgorica	posredovanje
4.	APO Plus DOO Podgorica	posredovanje
5.	Auctor DOO Podgorica	posredovanje
6.	Broker INS DOO Podgorica	posredovanje
7.	Omega Broker DOO	posredovanje
8.	Partner M DOO Podgorica	posredovanje
9.	Status Broker DOO Podgorica	posredovanje
10.	WVPCG DOO Budva	posredovanje

Dozvolu za obavljanje drugih poslova u osiguranja imale su dvije agencije.

Tabela 7. Pregled društava koja su na kraju 2019. godine imali dozvolu za obavljanje drugih poslova u osiguranju

Red.br.	Naziv društva	Djelatnost
1.	Montenegro Assistance DOO	obavljanje drugih poslova u osiguranju
2.	PROFESSIONAL INSURANCE ASSISTANCE DOO	obavljanje drugih poslova u osiguranju

2.3 ZASTUPNICI I POSREDNICI U OSIGURANJU

U toku 2019. godine Agencija za nadzor osiguranja je, u skladu sa Zakonom o osiguranju, izdala 55 saglasnosti za obavljanje poslova posredovanja i zastupanja fizičkim licima, koja su položila stručni ispit za obavljanje tih poslova i ispunili druge uslove propisane Zakonom.

Takođe, na dan 31. 12. 2019. godine 646 fizičkih lica u Crnoj Gori posjedovalo je saglasnost za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju, 51 fizičko lice saglasnost za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju, dok je 308 fizičkih lica posjedovalo saglasnost za obavljanje poslova zastupanja i posredovanja u osiguranju.

2.4 ZAPOSLENI U DRUŠTVIMA ZA OSIGURANJE

U 2019. godini ukupno 893 lica bilo je (na razne načine po osnovu rada) angažovano u društvima za osiguranje, što predstavlja pad od 6,3% u odnosu na 2018. godinu.

Tabela 8. Ukupan broj zaposlenih u društvima za osiguranje, 2014 - 2019. godina⁴

Godine	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupan broj zaposlenih u društvima za osiguranje	947	921	934	974	953	893

⁴ U skladu sa promjenom metodologije Agencije za nadzor osiguranja u dijelu prikaza broja zaposlenih lica u radnom odnosu sa društvima za osiguranje u Crnoj Gori korigovani su podaci i za period od 2014. do 2017. godine (uključen je i radni odnos zaposlenih sa nepunim i skraćenim radnim vremenom, kao i dopunskim radom).

3. POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA

Društva koja obavljaju poslove osiguranja na crnogorskom tržištu su u 2019. godini ostvarila bruto fakturisane premiju u iznosu od 94,7 mil. EUR, što predstavlja rast od 9,1%, odnosno za 7,9 mil. EUR više u odnosu na premiju ostvarenu u 2018. godini.

Posmatrano prema grupama osiguranja, ukupna premija životnih osiguranja iznosila je 17,1 mil. EUR i zabilježila je rast od 12,5%, dok je ukupna bruto fakturisana premija neživotnih osiguranja iznosila 77,6 mil. EUR i takođe ostvarila rast od 8,4% u odnosu na 2018. godinu.

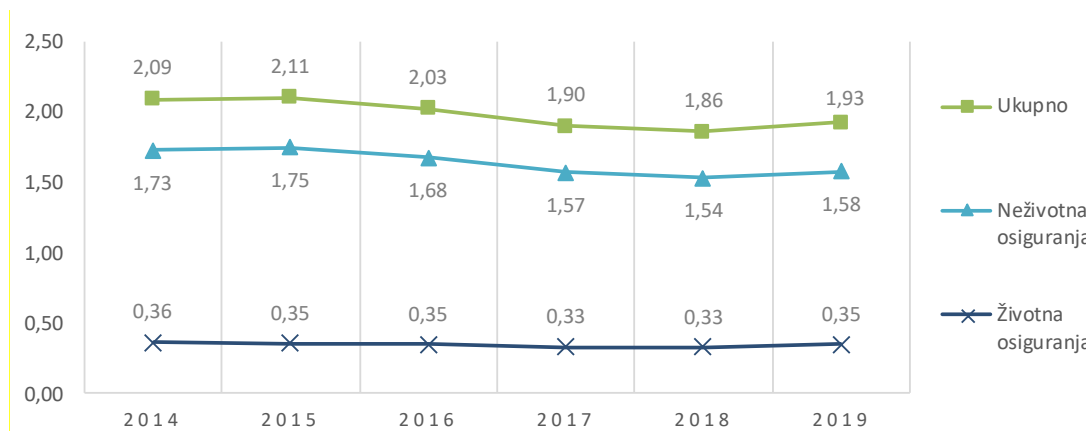
3.1 UČEŠĆE BRUTO FAKTURISANE PREMIJE U BDP-U⁵

U 2019. godini penetracija osiguranja je iznosila 1,93% i bila je na nešto višem nivou u poređenju sa 2018. godinom. Učešće bruto fakturisane premije neživotnih osiguranja u BDP-u je na neznatno višem nivou i iznosilo je 1,58%, dok je učešće bruto fakturisane premije životnih osiguranja u BDP-u iznosilo 0,35%. Prema posljednjim raspoloživim podacima penetracija osiguranja u zemljama EU prosječno je iznosila 7,46% u 2018. godini⁶.

Tabela 9. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u, 2014 - 2019. godina (%)

Godina	Bruto fakturisana premija (mil. EUR)	Promjene %	Učešće u BDP %	Bruto fakturisana premija neživotnog osiguranje (mil. EUR)	Promjene %	Učešće u BDP %	Bruto fakturisana premija životnog osiguranje (mil. EUR)	Promjene %	Učešće u BDP %
2014	72,4	-0,5	2,09	59,9	-3,3	1,73	12,6	15,4	0,36
2015	76,9	6,2	2,11	64,0	6,9	1,75	12,9	2,9	0,35
2016	80,2	4,2	2,03	66,5	3,8	1,68	13,7	6,0	0,35
2017	81,8	2,0	1,90	67,6	1,7	1,57	14,2	3,4	0,33
2018	86,8	6,2	1,86	71,6	5,9	1,54	15,2	7,5	0,33
2019	94,7	9,1	1,93	77,5	8,4	1,58	17,1	12,5	0,35

Grafik 1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u, 2014 – 2019. godina (%)

⁵ Kako je Zavod za statistiku Crne Gore - Monstat objavio rezultate obračuna bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) Crne Gore za 2017. godinu, kao i revidiranu vremensku seriju podataka BDP-a za period 2010 - 2015. godine tako je Agencija za nadzor osiguranja izvršila novi obračun učešća bruto fakturisane premije u BDP-u za period 2014 - 2015. godine.

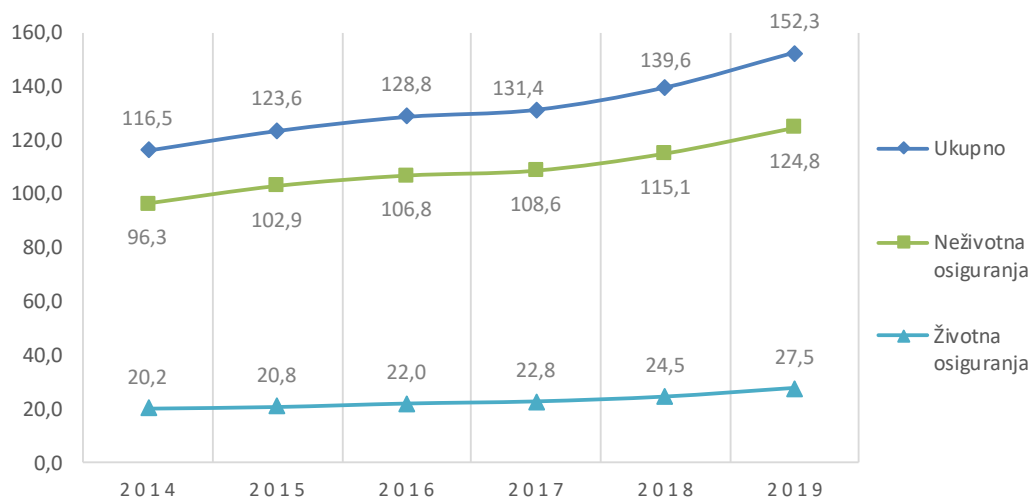
⁶ Izvor: Insurance Europe, European Insurance - Key Facts: 2018 data, published in October 2019.

3.2 GUSTINA OSIGURANJA

Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika u Crnoj Gori u 2019. godini iznosila je 152,3 EUR, što predstavlja rast od 9,2% u odnosu na 2018. godinu. U 2019. godini pokazatelj gustine životnih osiguranja iznosio je 27,5 EUR po glavi stanovnika, dok je pokazatelj gustine neživotnih osiguranja iznosio 124,8 EUR po glavi stanovnika. Gustina osiguranja u Crnoj Gori je još uvijek na značajno nižem nivou u poređenju sa prosjekom zemalja članica EU, gdje je, prema posljednjim raspoloživim podacima, u 2018. godini ovaj pokazatelj iznosio 2.170 EUR⁷.

Tabela 10. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika, 2014 - 2019. godina (EUR)

Godina	Ukupna bruto fakturisana premija (mil. EUR)	Ukupna premija po glavi stanovnika (EUR)	Bruto fakturisana premija neživotnog osiguranje (mil. EUR)	Premija neživotnog osiguranja po glavi stanovnika (EUR)	Bruto fakturisana premija životnog osiguranje (mil. EUR)	Premija životnog osiguranja po glavi stanovnika (EUR)
2014	72,4	116,5	59,9	96,3	12,6	20,19
2015	76,9	123,6	64,0	102,9	12,9	20,77
2016	80,2	128,8	66,5	106,8	13,7	22,01
2017	81,8	131,4	67,6	108,6	14,2	22,76
2018	86,8	139,6	71,6	115,1	15,2	24,47
2019	94,7	152,3	77,5	124,8	17,1	27,55

Grafik 2. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika⁸, 2014. -2019. godina (EUR)

⁷ Izvor: Insurance Europe, European Insurance - Key Facts: 2018 data, published in October 2019.

⁸ Izvor podataka o broju stanovnika: Procjena stanovništva Zavoda za statistiku Crne Gore - Monstat u skladu sa Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl. list CG", br. 18/12) i Godišnjim planom statističkih istraživanja ("Sl. list CG", br. 53/11).

3.3 STRUKTURA BRUTO FAKTURISANE PREMIJE PREMA GRUPAMA OSIGURANJA: ŽIVOTNA I NEŽIVOTNA OSIGURANJA

Na tržištu osiguranja u Crnoj Gori i u 2019. godini dominantno učešće od 81,9% u ukupnoj tržišnoj bruto fakturisanj premiji ostvaruju neživotna osiguranja. Životna osiguranja u Crnoj Gori, i pored konstantnog trenda rasta, su i dalje na relativno niskom nivou razvoja i u 2019. godini ostvaruju učešće u ukupnoj bruto fakturisanj premiji osiguranja od 18,1%, odnosno rast za 0,6 procentnih poena u odnosu na 2018. godinu.

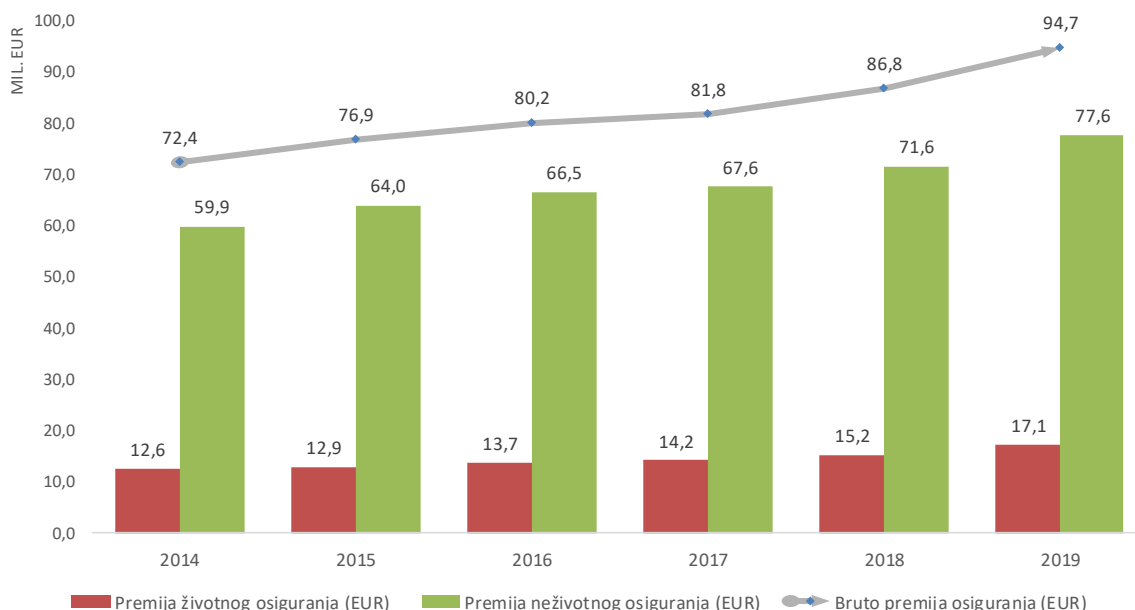
Posmatrano prema grupama osiguranja, ukupna premija životnih osiguranja zabilježila je rast od 12,5%, dok je ukupna bruto fakturisana premija neživotnih osiguranja ostvarila rast od 8,4% u odnosu na 2018. godinu.

Tabela 11. Struktura bruto fakturisane premije osiguranja u 2018. i 2019. godini

Grupa osiguranja	2018		2019		Index 2019/2018
	Premija (EUR)	Učešće	Premija (EUR)	Učešće	
Životno osiguranje	15.227.254	17,5%	17.130.729	18,1%	112,5
Neživotno osiguranje	71.602.164	82,5%	77.599.881	81,9%	108,4
UKUPNO	86.829.419	100%	94.730.610	100%	109,1

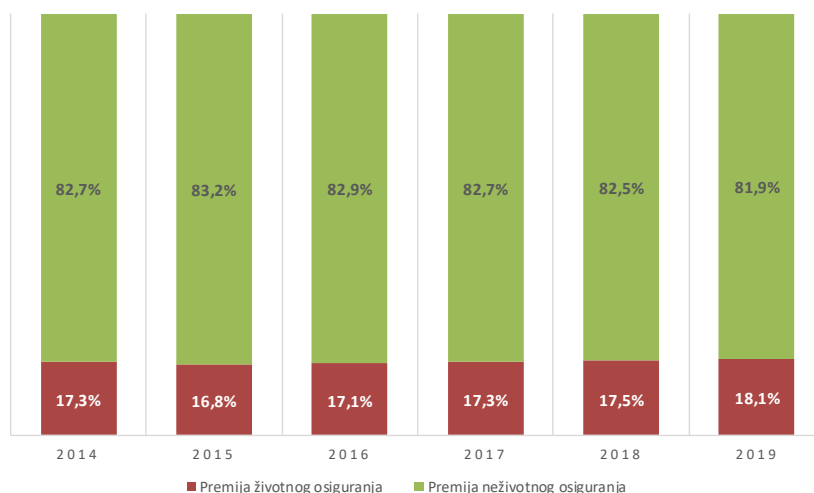
Na narednom grafiku dat je prikaz iznosa bruto fakturisane premije na ukupnom nivou i po grupama osiguranja za period od 2014. – 2019. godine:

Grafik 3. Kretanje bruto fakturisana premija za period od 2014 – 2019. godine (u mil. EUR)

Životno osiguranje u zadnjih šest godina konstantno ostvaruje rast i to po prosječnoj godišnjoj stopi od 8%, dok je u istom periodu neživotno osiguranje, uz oscilacije, osvarilo prosječnu godišnju stopu rasta od 3,9%.

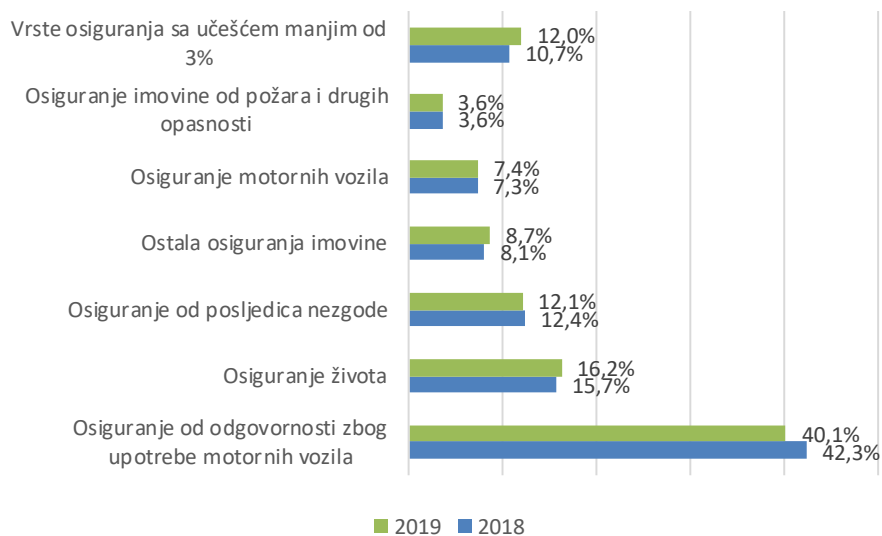
Grafik 4. Struktura bruto premije: život - neživot, 2014 - 2019. godina

3.4 BRUTO FAKTURISANA PREMIJA OSIGURANJA PO VRSTAMA OSIGURANJA

Na kraju 2019. godine najzastupljenija vrsta osiguranja na tržištu je, i dalje, osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila gdje je fakturisano 38 mil. EUR bruto premije i ostvareno učešće od 40,1% u ukupnoj fakturiranoj premiji na tržištu. Pored ove vrste, značajnija učešća su ostvarila osiguranje života (16,2%), osiguranje od posljedica nezgode (12,1%), ostala osiguranja imovine (8,7%) i kasko osiguranje motornih vozila (7,4%). Ove vrste osiguranja u tržišnoj bruto fakturiranoj premiji u 2019. godini su učestvovala sa 84,5% što predstavlja blagi pad u odnosu na 2018. godinu kada je učešće ovih pet vrsta osiguranja iznosilo 85,7%. Prethodno navedeni pokazatelji ukazuju na trend pada koncentracije tržišta na veoma mali broj vrsta osiguranja.

Grafik 5. Struktura ukupne bruto fakturisane premije u 2018. i 2019. godini

Rastu ukupne bruto fakturisane premije na nivou tržišta osiguranja najviše je doprinio rast bruto fakturisane premije neživotnih osiguranja i to u apsolutnom iznosu od 5.997.717 EUR, dok je rast bruto fakturisane premije životnih osiguranja iznosio 1.903.475 EUR. Na kraju 2019. godine najveći apsolutni rast ostvarila je vrsta osiguranje života i to za 1.753.924 EUR u odnosu na 2018. godinu.

Tabela 12. **Struktura ukupne bruto fakturisane premije po vrstama osiguranja u 2018. i 2019. godini**

Vrsta osiguranja	2018		2019		Index 2019/2018
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Osiguranje od posljedica nezgode	10.737.117	12,4%	11.449.319	12,1%	106,6
Zdravstveno osiguranje	2.382.827	2,7%	2.711.856	2,9%	113,8
Osiguranje motornih vozila	6.322.805	7,3%	6.966.535	7,4%	110,2
Osiguranje šinskih vozila	138.976	0,2%	195.016	0,2%	140,3
Osiguranje vazduhoplova	211.748	0,2%	457.727	0,5%	216,2
Osiguranje plovnih objekata	207.291	0,2%	354.021	0,4%	170,8
Osiguranje robe u prevozu	415.131	0,5%	433.469	0,5%	104,4
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	3.126.404	3,6%	3.369.429	3,6%	107,8
Ostala osiguranja imovine	6.998.117	8,1%	8.204.317	8,7%	117,2
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	36.728.961	42,3%	38.016.601	40,1%	103,5
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	544.813	0,6%	908.811	1,0%	166,8
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovnih objekata	267.684	0,3%	308.011	0,3%	115,1
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	1.620.765	1,9%	2.126.019	2,2%	131,2
Osiguranje kredita	559.909	0,6%	636.357	0,7%	113,7
Osiguranje jemstva	59.708	0,1%	47.060	0,0%	78,8
Osiguranje finansijskih gubitaka	263.830	0,3%	306.341	0,3%	116,1
Osiguranje troškova pravne zaštite	9.412	0,0%	7.578	0,0%	80,5
Putno osiguranje	896.100	1,0%	1.024.233	1,1%	114,3
Druge vrste neživotnih osiguranja	110.566	0,1%	77.183	0,1%	69,8
Ukupno neživotna osiguranja	71.602.164	82,5%	77.599.881	81,9%	108,4
Osiguranje života	13.616.919	15,7%	15.370.843	16,2%	112,9
Rentno osiguranje	51.606	0,1%	82.916	0,1%	160,7
Dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života	1.555.529	1,8%	1.673.970	1,8%	107,6
Ostale vrste životnih osiguranja	3.200	0,0%	3.000	0,0%	93,8
Ukupno životna osiguranja	15.227.254	17,5%	17.130.729	18,1%	112,5
UKUPNO	86.829.419	100%	94.730.610	100%	109,1

Posmatrano prema vrstama grupe *neživotnih osiguranja*, rastu bruto fakturisane premije u odnosu na 2018. godinu doprinio je, u najznačajnijoj mjeri, rast bruto fakturisane premije vrste osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila i to za 1.287.640 EUR u apsolutnom iznosu, odnosno za 3,5%. Takođe, do značajnijeg rasta bruto fakturisane premije došlo je i kod sljedećih vrsta: ostala osiguranja imovine za 1.206.199 EUR (17,2%), osiguranje od posljedica nezgode za 712.202 EUR (6,6%), kasko osiguranje motornih vozila za 643.730 EUR (10,2%), osiguranja od opšte odgovornosti za štetu za 505.254 EUR (31,2%), osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova za 363.999 EUR (66,8%), zdravstveno osiguranje za 329.029 EUR (13,8%), osiguranje vazduhoplova za 245.978 EUR (116,2%), osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti za 243.025 EUR (7,8%), osiguranje plovnih objekata za 146.731 EUR (70,8%) i putno osiguranje za 128.133 EUR (14,3%). Istovremeno, došlo je do pada bruto fakturisane premije samo kod tri vrste neživotnog osiguranja, i to kod: druge vrste neživotnih osiguranja u apsolutnom iznosu od 33.383 EUR (30,2%), osiguranja jemstva za 12.648 EUR (21,2%) i osiguranje troškova pravne zaštite za 1.835 EUR (19,5%).

Rastu bruto fakturisane premije grupe *životnih osiguranja* u 2019. godini doprinio je u najznačajnijoj mjeri rast bruto fakturisane premije vrste osiguranje života i to za 1.753.924 EUR u apsolutnom iznosu, odnosno za 12,9%. Takođe, do rasta bruto fakturisane premije došlo je i kod dopunskog osiguranja lica uz osiguranje života za 118.440 EUR (7,6%), rentnog osiguranja za 31.311 EUR (60,7%) , dok je neznatan pad ostvarila vrsta druge vrste životnog osiguranja za 200 EUR (6,2%).

3.5 KONCENTRACIJA TRŽIŠTA OSIGURANJA

Za utvrđivanje nivoa koncentracije tržišta osiguranja koristi se Herfindahl-Hirschman indeks (HHI)⁹, čija se vrijednost može kretati u intervalu od 0 do 10.000. Vrijednost indeksa koja je bliža nuli označava da tržište ima veliki broj društava približno istog tržišnog učešća tj. da se radi o tržištu sa visokim nivoom konkurencije. Vrijednost indeksa bliža 10.000 označava da je tržište koncentrisano, odnosno da na tržištu postoji monopol.

Vrijednost Herfindahl-Hirschman indeksa, u periodu od 2017. godine zaključno sa 2019. godinom bilježi trend pada, i zaključno sa prošlom godinom iznosi 1.903,4.

Tabela 13. Herfindahl-Hirschman indeks po društvima za osiguranje, 2017. - 2019. godina

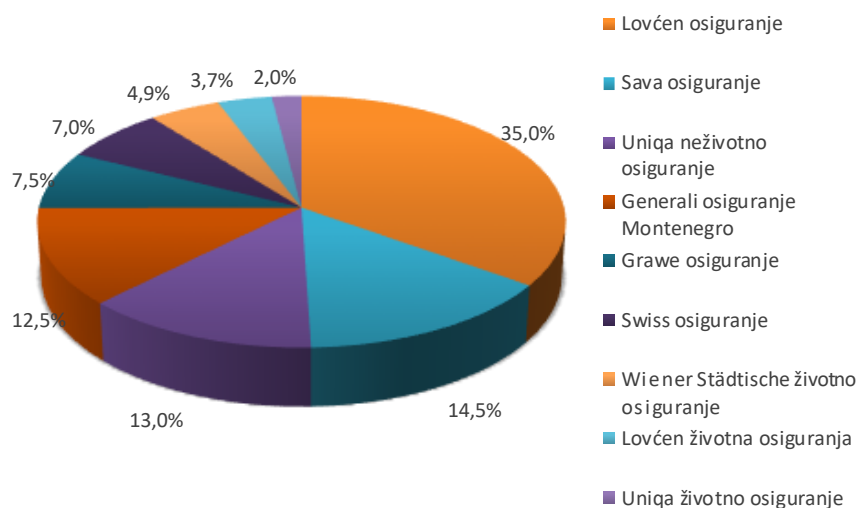
Naziv društva	2017			2018			2019		
	Bruto premija	Učešće	HHI	Bruto premija	Učešće	HHI	Bruto premija	Učešće	HHI
Lovćen osiguranje	29.891.418	36,6%	1.336,2	30.722.331	35,4%	1.251,9	33.113.852	35,0%	1.221,9
Sava osiguranje	12.354.736	15,1%	228,3	12.804.286	14,7%	217,5	13.758.703	14,5%	210,9
Swiss osiguranje	4.121.879	5,0%	25,4	5.551.962	6,4%	40,9	6.600.749	7,0%	48,6
Generali osiguranje Montenegro	10.852.894	13,3%	176,1	11.058.600	12,7%	162,2	11.819.203	12,5%	155,7
Uniqa neživotno osiguranje	10.385.780	12,7%	161,3	11.464.985	13,2%	174,3	12.307.374	13,0%	168,8
Grawe osiguranje	6.046.355	7,4%	54,7	6.897.599	7,9%	63,1	7.079.791	7,5%	55,9
Lovćen životna osiguranja	1.373.821	1,7%	2,8	2.158.562	2,5%	6,2	3.514.101	3,7%	13,8
Wiener Städtische životno osiguranje	3.778.605	4,6%	21,4	4.266.001	4,9%	24,1	4.622.641	4,9%	23,8
Uniqa životno osiguranje	1.922.708	2,4%	5,5	1.905.092	2,2%	4,8	1.914.196	2,0%	4,1
Merkur osiguranje	930.025	1,1%	1,3						
Atlas Life	114.690	0,1%	0,0						
UKUPNO	81.772.912	100%	2.013,0	86.829.419	100%	1.945,0	94.730.610	100,0%	1.903,4

⁹ HHI se dobija kada se tržišna učešća svakog osiguravajućeg društva pojedinačno kvadriraju i međusobno saberu.

3.6 TRŽIŠNO UČEŠĆE DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE

Kada je u pitanju raspored tržišnog učešća društava, najveće tržišno učešće mjereno bruto fakturisanom premijom zadržalo je Lovćen osiguranje sa 35% učešća, odnosno sa 33,1 mil. EUR bruto fakturisane premije, zatim slijede: Sava osiguranje sa 14,5% učešća (13,7 mil. EUR), Uniqa neživotno osiguranje sa 13% (12,3 mil. EUR), Generali osiguranje Montenegro sa 12,5% (11,8 mil. EUR), Grawe osiguranje sa 7,5% (7,1 mil. EUR), Swiss osiguranje sa 7% (6,6 mil. EUR), Wiener Städtische životno osiguranje sa 4,9% (4,6 mil. EUR), Lovćen životna osiguranja sa 3,7% (3,5 mil. EUR) i Uniqa životno osiguranje sa 2% (1,9 mil. EUR).

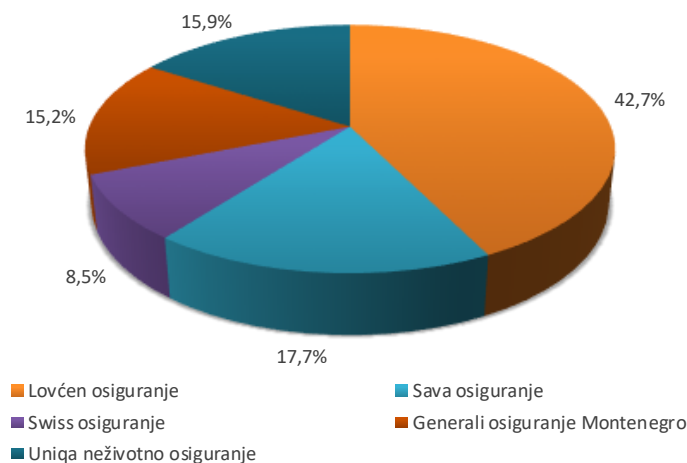
Grafik 6. Tržišno učešće društava za osiguranje prema bruto fakturisanom premiji u 2019. godini

Struktura tržišnog učešća društava za osiguranje u premiji neživotnog osiguranja

U bruto fakturisanom premiji neživotnih osiguranja, najveće učešće od 42,7% i dalje ima Lovćen osiguranje. Nadalje, vodeća društva prema tržišnom učešću u ovom segmentu su: Sava osiguranje sa učešćem od 17,7%, Uniqa neživotno osiguranje sa 15,9%, Generali osiguranje Montenegro sa 15,2% i Swiss osiguranje sa 8,5%.

Grafik 7. Učešće društava neživotnog osiguranja u bruto fakturisanom premiji neživotnog osiguranja u 2019. godini

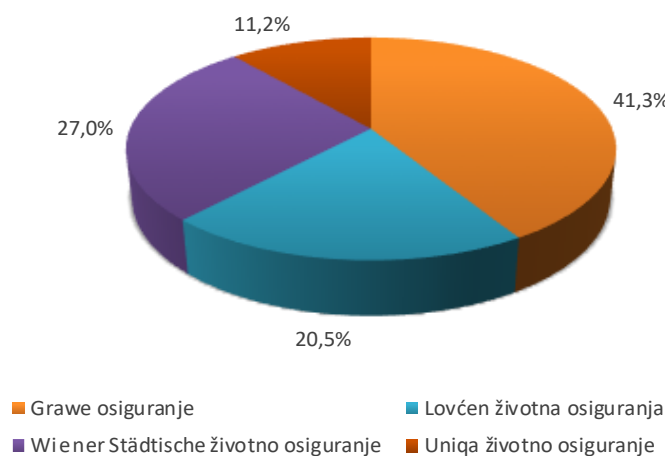

Od društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja rast učešća u bruto fakturisanomj premiji neživotnih osiguranja ostvarilo je društvo Swiss osiguranje za 0,8 procentnih poena (u 2018. godini iznosilo je 7,8%), dok je do pada došlo kod Lovćen osiguranja (za 0,2 pp), Generali osiguranje Montenegro (za 0,2 pp), Sava osiguranje za (0,2 pp) i Uniqa neživotno osiguranje za (0,2 pp).

Struktura tržišnog učešća društava za osiguranje u premiji životnog osiguranja

Posmatrano prema strukturi tržišnog učešća društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja, u 2019. godini najveće učešće od 41,3% premije životnih osiguranja je ostvarilo Grawe osiguranje. Drugo društvo po visini tržišnog učešća je bilo Wiener Städtische životno osiguranje sa 27%, zatim slijede Lovćen životna osiguranja sa učešćem od 20,5% i Uniqa životno osiguranje sa 11,2%.

Grafik 8. Učešće društava životnog osiguranja u bruto fakturisanomj premiji životnog osiguranja u 2019. godini

Od društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja rast učešća u bruto fakturisanomj premiji životnih osiguranja ostvarilo je društvo Lovćen životna osiguranja za 6,3 procentnih poena (u 2018. godini iznosilo je 14,2%), dok je do pada došlo kod Grawe osiguranje (za 4 pp), Uniqa životno osiguranje (za 1,3 pp) i Wiener Städtische životno osiguranje (za 1 pp).

3.7 OBAVEZNA OSIGURANJA U SAOBRAĆAJU¹⁰

Ukupna bruto fakturisana premija obaveznih osiguranja u saobraćaju u 2019. godini je iznosila 39,4 mil. EUR, što predstavlja rast od 4,4% u odnosu na 2018. godinu kada je iznosila 37,7 mil. EUR. Do rasta premije obaveznih osiguranja u saobraćaju došlo je usljed rasta bruto fakturisane premije kod sve četiri obavezne vrste osiguranja u saobraćaju, i to: obaveznog osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima za 66,8%, zatim obaveznog osiguranja vlasnika, odnosno korisnika plovniha objekata od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima za 13,4%, obaveznog osiguranja vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima za 3,5%, i kod obaveznog osiguranja putnika u javnom saobraćaju od posljedica nezgode za 1,7%.

¹⁰ Obavezna osiguranja u saobraćaju definisana su Zakonom o obaveznom osiguranju u saobraćaju („Sl. list CG“ br. 44/12).

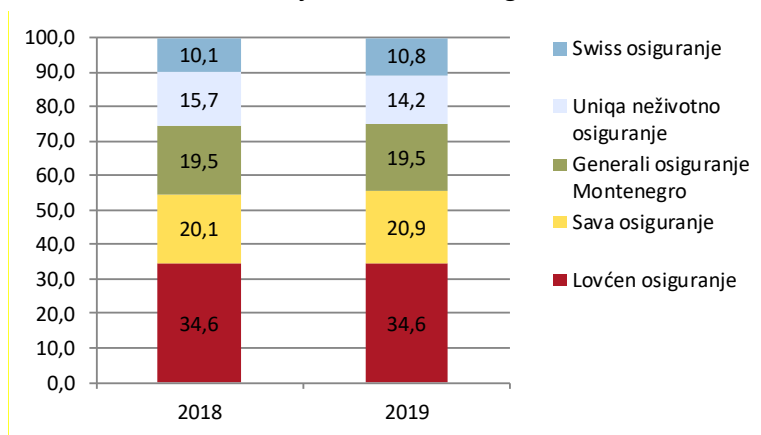
Učešće bruto fakturisane premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u bruto fakturisanomj premiji neživotnih osiguranja u 2019. godini je iznosilo 50,8%, a u ukupnoj bruto fakturisanomj premiji 41,6%.

Tabela 14. **Struktura bruto fakturisane premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u 2018. i 2019. godini**

Obavezna osiguranja u saobraćaju	2018		2019		Index 2019/2018
	Premija (EUR)	Učešće	Premija (EUR)	Učešće	
Obavezno osiguranje putnika u javnom saobraćaju od posljedica nezgode	396.284	1,0%	403.029	1,0	101,7
Obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete pricinjene trećim licima	36.581.228	96,8%	37.844.854	96,0	103,5
Obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti za štete pricinjene trećim licima	544.813	1,4%	908.811	2,3	166,8
Obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika plovnih objekata od odgovornosti za štetu pricinjenu trećim licima	250.179	0,7%	283.593	0,7	113,4
UKUPNO	37.772.504	100%	39.440.287	100	104,4

U strukturi premije obaveznog osiguranja u saobraćaju u 2019. godini najveći udio ostvarilo je obavezno osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete pricinjene trećim licima koje čini 96%, dok je u 2018. godini isto činilo 96,8% ukupne premije obaveznog osiguranja u saobraćaju.

Grafik 9. **Učešće društava za neživotno osiguranje u ukupnoj bruto fakturisanomj premiji obaveznog osiguranja u saobraćaju za 2018. i 2019. godinu**

3.8 ŽIVOTNA OSIGURANJA

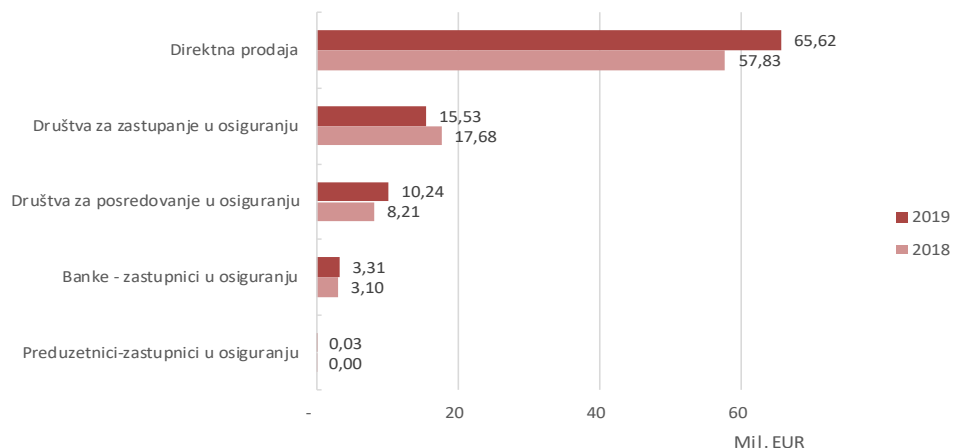
Posmatrano prema vrstama osiguranja u grupi životnih osiguranja najzastupljenija vrsta je osiguranje života koja je iznosila 15,4 mil. EUR (89,7% ukupne bruto fakturisane premije životnog osiguranja). Pored ove vrste, značajno učešće od 9,8% u bruto fakturisanomj premiji životnih osiguranja ima dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života gdje je fakturisano 1,7 mil. EUR, koja zajedno sa osiguranjem života čini 99,5% ukupne bruto fakturisane premije životnih osiguranja.

Društva koja obavljaju poslove životnih osiguranja su u toku 2019. godine zaključila 21.600 novih polisa životnog osiguranja, što je za 6,2% više u odnosu na 2018. godinu. U posmatranom periodu kod osiguranja života stornirano je 7.842 polisa, a redukovano 768 polisa. Broj aktivnih polisa životnog osiguranja na kraju 2019. godine iznosio je 62.308, dok je broj životno osiguranih lica iznosio 60.698.

3.9 KANALI DISTRIBUCIJE U OSIGURANJU

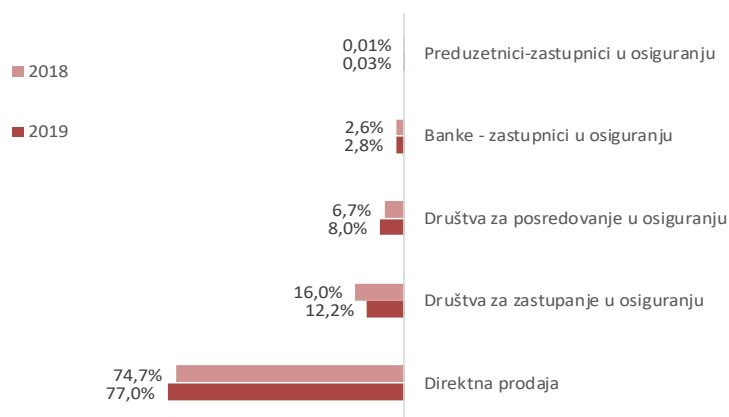
U toku 2019. godine bruto fakturisana premija zaključena direktnom prodajom društava za osiguranje iznosila je 65,6 mil. EUR (69,3% ukupne bruto fakturisane premije), zatim putem društava za zastupanje u osiguranju 15,5 mil. EUR (16,4% ukupne bruto fakturisane premije), društava za posredovanje u osiguranju 10,2 mil. EUR (10,8% bruto premije), putem banaka - zastupnika u osiguranju 3,3 mil. EUR (3,5% bruto premije), dok je putem preduzetnika – zastupnika u osiguranju zaključena premije u iznosu od 27 hilj. EUR (0,03% bruto premije).

Grafik 10. Bruto fakturisana premija po kanalima distribucije u osiguranju za 2018. i 2019. godinu

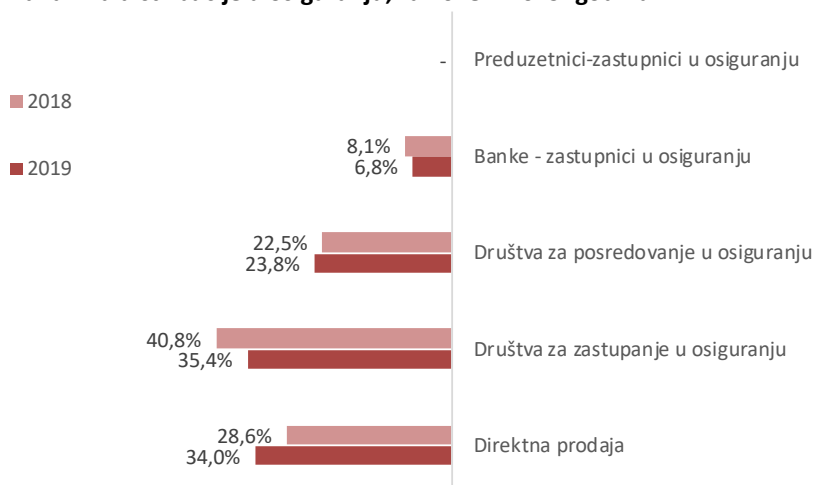
U 2019. godini najveće učešće u kanalima prodaje neživotnog osiguranja imao je direktan kanal prodaje društava za osiguranje (77%), zatim slijede društva za zastupanje u osiguranju (12,2%), društva za posredovanje u osiguranju (8%), banke – zastupnici u osiguranju (2,8%) i preduzetnici – zastupnici u osiguranju (0,03%).

Grafik 11. Učešće bruto fakturisane premije neživotnog osiguranja u ukupnoj premiji neživotnog osiguranja, po kanalima distribucije u osiguranju, za 2018. i 2019. godinu

U 2019. godini najveće učešće u kanalima prodaje životnog osiguranja imala je prodaja putem društava za zastupanje u osiguranju (35,4%), zatim kanal direktne prodaje društava za osiguranje (34%), društva za posredovanje u osiguranju (23,8%), banke – zastupnici u osiguranju (6,8%), dok putem preduzetnika – zastupnika u osiguranju nije bilo produkcije životnog osiguranja.

Grafik 12. Učešće bruto fakturisane premije životnog osiguranja u ukupnoj premiji životnog osiguranja, po kanalima distribucije u osiguranju, za 2018. i 2019. godinu

4. STRUKTURA AKTIVE

Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 31. 12. 2019. godine, iznosila je 235,8 mil. EUR, što predstavlja rast od 11,3% u odnosu na vrijednost ukupne aktive na dan 31. 12. 2018. godine. U strukturi aktive najznačajniju kategoriju predstavljaju „dugoročna finansijska ulaganja“ sa učešćem od 63,7%, zatim slijede kratkoročna finansijska ulaganja sa učešćem od 11,7% i „kratkoročna sredstva“ sa učešćem od 10,1%.

Tabela 15. Struktura agregatne aktive na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine

	2018 ¹¹		2019		Index 2019/2018
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Nematerijalna imovina	719.811	0,3%	832.420	0,4%	115,6
Nekretnine, postrojenja i oprema za neposredno obavljanje djelatnosti osiguranja	10.158.140	4,8%	13.314.833	5,6%	131,1
Dugoročna finansijska ulaganja	138.117.526	65,1%	150.193.237	63,7%	108,7
Kratkoročna finansijska ulaganja	22.535.313	10,6%	27.508.289	11,7%	122,1
Kratkoročna sredstva	21.478.850	10,1%	23.897.862	10,1%	111,4
Udio reosiguravača u tehničkim rezervama	9.036.612	4,3%	10.203.040	4,3%	112,9
Aktivna vremenska razgraničenja	9.862.531	4,7%	9.841.845	4,2%	99,8
Odložena poreska sredstva	92.087	0,04%	64.422	0,03%	57,4
UKUPNO	212.000.871	100	235.855.948	100	111,3

Kategorija „dugoročna finansijska ulaganja“, koja je na kraju 2019. godine iznosila 150,2 mil. EUR, u najznačajnijoj mjeri ostvarila je rast od 8,7%, odnosno u apsolutnom iznosu rast od 12,1 mil. EUR, kao i kategorija „kratkoročna finansijska ulaganja“ rast od 22,1% odnosno od 5 mil. EUR u poređenju sa stanjem na 31. 12. 2018. godine.

¹¹ Izvor podataka su revidirani finansijski izvještaji društava za osiguranje za 2019. godinu.

Na 31. 12. 2019. godine kategorija „dugoročna finansijska ulaganja“ značajno je doprinijela rastu ukupne vrijednosti aktive na nivou crnogorskog tržišta osiguranja sa rastom od 8,7%, i to posebno rastom ulaganja u dugoročne hartije od vrijednosti za 10,1% u odnosu na 31. 12. 2018. godine, a koje su iznosile 137 mil. EUR (91,2% ukupne kategorije „dugoročna finansijska ulaganja“). Dugoročna ulaganja u državne obveznice društava za životno osiguranje su iznosila 87,8 mil. EUR, a društava za neživotna osiguranja 49,2 mil. EUR. Pored trenda izuzetno visokog ulaganja u obveznice Crne Gore, crnogorsko tržište osiguranja karakteriše i izuzetno visoka koncentracija ulaganja društava za osiguranje u dugoročne obveznice čiji je emitent Crna Gora u respektivnom investicionom portfoliju tržišta, tako da crnogorske obveznice na dan 31. 12. 2019. godine ostvaruju izuzetno visoko učešće u ukupnim dugoročnim finansijskim ulaganjima crnogorskog tržišta osiguranja, na nivou od 90,3%.

Kategorija „kratkoročna finansijska ulaganja“ takođe je značajno doprinijela rastu ukupne vrijednosti aktive na nivou crnogorskog tržišta osiguranja sa rastom od 22,1%, i to posebno rastom kratkoročnih ulaganja u obveznice emitovane od strane Crne Gore koje su na 31. 12. 2019. godine iznosile 19,5 mil. EUR (70,9% ukupne kategorije „kratkoročna finansijska ulaganja“) što je za 3,3 mil. EUR više u odnosu na 31. 12. 2018. godine. S obzirom da je jedan dio dugoročnih obveznica, u okviru „dugoročnih finansijskih ulaganja“ na 31. 12. 2019. godine, dospjelo na naplatu u roku kraćem od godinu dana društva su u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima izvršila reklasifikaciju dugoročnih obveznica u kratkoročne pa je to u najvećoj mjeri uticalo na povećanje „kratkoročnih finansijskih ulaganja“ u odnosu na 31. 12. 2018. godine. Kratkoročna ulaganja u obveznice Crne Gore društava za životno osiguranje su iznosila 4 mil. EUR, a društava za neživotna osiguranja 15,5 mil. EUR. Istovremeno kratkoročni depoziti su ostvarili rast od 25,6%, odnosno za 1,6 mil. EUR (28,61% ukupne kategorije „kratkoročna finansijska ulaganja“), dok su druga kratkoročna finansijska ulaganja ostvarila pad od 42,7% odnosno za 27 hilj. EUR.

Na dan 31. 12. 2019. godine, rastu ukupne aktive doprinio je i rast kategorije „nekretnine, postrojenja i oprema za neposredno obavljanje djelatnosti osiguranja“ za 31,1% odnosno za 3,1 mil. EUR, kategorija „kratkoročna sredstva“ za 11,4%, odnosno za 2,4 mil. EUR, „udio reosiguravača u tehničkim rezervama“ za 12,9% odnosno za 1,2 mil. EUR, kao i kategorija „nematerijalna imovina“ za 15,6% odnosno za 113 hilj. EUR u odnosu na 31. 12. 2018. godine.

Istovremeno je pad ostvarila kategorija „odložena poreska sredstva“ za 42,6%, odnosno za 28 hilj. EUR, kao i kategorija „aktivna vremenska razgraničenja“ za 0,2% odnosno 21 hilj. EUR.

Društva su na dan 31. 12. 2019. godine ukupno uložila 156,8 mil. EUR u dugoročne i kratkoročne državne obveznice, što predstavlja 66,4% ukupne aktive i to ukazuje na izuzetno visoku koncentraciju ulaganja u državne obveznice. Ukupna ulaganja u državne obveznice drugih zemalja iznose 1,4 mil. EUR, što čini 0,9% ukupnih ulaganja u državne obveznice na 31. 12. 2019. godine, dok ulaganja u državne obveznice Crne Gore iznose 15,1 mil. EUR, odnosno 99,1% ukupnih ulaganja u državne obveznice.

Tabela 16. Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivi sektora osiguranja na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine

Društvo za osiguranje	31. 12. 2018.		31. 12. 2019.	
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće
Lovćen osiguranje	50.332.909	23,7%	52.374.723	22,2%
Sava osiguranje	24.107.226	11,4%	26.477.687	11,2%
Swiss osiguranje	8.233.812	3,9%	10.132.507	4,3%

Društvo za osiguranje	31. 12. 2018.		31. 12. 2019.	
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće
Generali osiguranje Montenegro	24.854.296	11,7%	26.843.348	11,4%
Uniqa neživotno osiguranje	16.909.818	8,0%	17.770.321	7,5%
Grawe osiguranje	54.974.968	25,9%	63.269.572	26,8%
Lovćen životna osiguranja	7.042.709	3,3%	7.525.804	3,2%
Wiener Städtische životno osiguranje	14.108.603	6,7%	19.244.449	8,2%
Uniqa životno osiguranje	11.436.531	5,4%	12.217.538	5,2%
UKUPNO	212.000.871	100%	235.855.948	100%

Najveću zastupljenost u ukupnoj aktivni ima Grawe osiguranje (26,8%), Lovćen osiguranje (22,2%), Generali osiguranje Montenegro (11,4%) i Sava osiguranje (11,2%).

5. STRUKTURA PASIVE

Vrijednost ukupne pasive na nivou svih društava za osiguranje u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2019. godine iznosila je 235,8 mil. EUR, što predstavlja rast od 6,6% u odnosu na vrijednost ukupne pasive na dan 31. 12. 2018. godine.

Tabela 17. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine

	2018 ¹²		2019		Index 2019/2018
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Osnovni kapital i rezerve	60.413.501	28,5%	70.020.123	29,7%	115,9
Rezervisanja	129.263.217	61,0%	140.892.033	59,7%	109,0
Kratkoročne obaveze	20.071.629	9,5%	16.433.079	7,0%	81,9
Dugoročne obaveze iz finansiranja i poslovanja	521.366	0,2%	6.599.222	2,8%	1.265,8
Pasivna vremenska razgraničenja	1.731.158	0,8%	1.911.490	0,8%	110,4
UKUPNO	212.000.871	100%	235.855.948	100%	111,3

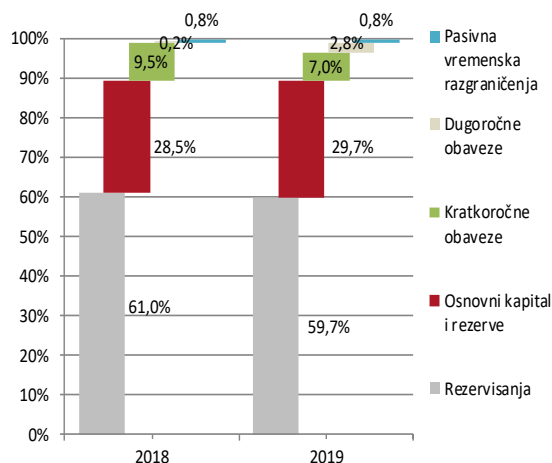
Najveći rast u apsolutnom iznosu, u okviru ukupne pasive društava za osiguranje u 2019. godini ostvarila je kategorija „rezervisanja”, koja obuhvata bruto tehničke rezerve društava za osiguranje i ostala rezervisanja za penzije, jubilarne nagrade, otpremnine, štetne ugovore i sl., i to u iznosu od 11,6 mil. EUR, odnosno za 9% u odnosu na 31. 12. 2018. godine. Značajan rast je ostvarila i kategorija „osnovni kapital i rezerve” u apsolutnom iznosu od 9,6 mil. EUR, odnosno za 15,9% u odnosu na 2018. godinu, što je u najvećoj mjeri rezultat ostvarenog pozitivnog finansijskog rezultata u 2019. godini u iznosu od 8,3 mil. EUR. Takođe, na 31. 12, 2019. godine rast je ostvarila i kategorija „dugoročne obaveze iz finansiranja i poslovanja” i to za 6,1 mil. EUR u odnosu na 31. 12. 2018. godine kao posljedica reklasifikacije određenih zajmova iz kratkoročnih u dugoročne, kao i rastom obaveza nastalih primjenom Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 16 – Zakupi.¹³ Rast je ostvarila i kategorija „pasivna vremenska razgraničenja” i to za 180 hilj. EUR u odnosu na 2018. godinu, odnosno za 10,4%.

Kategorija „kratkoročne obaveze” koja se odnosi na obaveze iz poslova osiguranja, kao i na obaveze iz finansiranja, je ostvarila pad u odnosu na 2018. godinu za 3,6 mil. EUR, odnosno za 18,1%.

¹² Izvor podataka su revidirani finansijski izvještaji društava za osiguranje za 2019. godinu.

¹³ Društva za osiguranje su započela sa primjenom MSFI 16 – Zakup što je za posljedicu imalo rast drugih finansijskih obaveza koji se odnose na dugoročni dio obaveze za zakupe nastale primjenom MSFI 16.

Grafik 13. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine

5.1 TEHNIČKE REZERVE

Društva za osiguranje su, u skladu sa Zakonom o osiguranju, dužna da na kraju svakog obračunskog perioda formiraju tehničke rezerve, koje predstavljaju rezervisani dio sredstava namijenjen za pokriće obaveza iz obavljanja poslova osiguranja.

U skladu sa Zakonom o osiguranju i podzakonskim aktima, društva koja obavljaju poslove osiguranja na crnogorskom tržištu osiguranja su dužna da formiraju sljedeće vrste tehničkih rezervi:

- *Rezervu za prenosnu premiju* koja se formira iz ukupne premije za svaku vrstu osiguranja i to srazmjerno vremenu trajanja osiguranja i koja služi za pokriće obaveza iz osiguranja koje će nastati u narednom obračunskom periodu;
- *Rezerve za štete* koje se formiraju u visini procijenjenih iznosa obaveza za nastale prijavljene, a neriješene štete i nastale neprijavljene štete u tekućem periodu, uključujući sve troškove vezane za rješavanje i isplatu šteta. U slučaju da se štete za pojedine vrste osiguranja pojavljuju u obliku rente, rezervisane štete se formiraju u kapitalizovanom iznosu koji predstavlja iznos svih budućih obaveza;
- *Rezerve za bonuse i popuste* koje se formiraju do nivoa naknada i drugih isplata na koje osiguranici i drugi korisnici osiguranja imaju pravo, a proizilaze iz prava na učešće u dobiti ili drugih prava po ugovoru o osiguranju – *bonus*, prava na djelimično umanjeno premije – *popust* i prava na naknadu dijela premije nastalog usljed nekorišćenja perioda osiguravajućeg pokrića zbog prijevremenog okončanja ugovora – *otkaz*;
- *Rezerve za izravnjanje rizika* koje su u obavezi da formiraju društva za osiguranje koja obavljaju poslove osiguranja kredita. Ove rezerve se obrazuju na osnovu standardnog odstupanja godišnjih mjerodavnih tehničkih rezultata od prosječnog mjerodavnog tehničkog rezultata u posmatranom periodu, za svaku vrstu neživotnih osiguranja;
- *Druge tehničke rezerve* koje se utvrđuju u odnosu na nivo procijenjenih budućih obaveza i rizika od velikih šteta prouzrokovanih zemljotresom, poplavom, šteta iz osiguranja od odgovornosti za nuklearne štete, odgovornosti proizvođača farmaceutskih proizvoda, kao i drugih obaveza;

- *Matematička rezerva* koja se obrazuje u visini sadašnje vrijednosti budućih obaveza društva za osiguranje umanjene za sadašnju vrijednost budućih obaveza ugovarača osiguranja (premija osiguranja) i izračunava se za svaki pojedinačni ugovor;
- *Posebne tehničke rezerve* koje formiraju društva za osiguranje koja obavljaju poslove životnih osiguranja kod kojih osiguranik preuzima na sebe investicioni rizik;
- *Rezerve za neistekle rizike*¹⁴ obrazuju se za pokriće obaveza iz osiguranja koje nastaju u narednom periodu po ugovorima o osiguranju iz tekućeg perioda, odnosno za pokriće očekivanog iznosa šteta i troškova u narednom periodu ako taj očekivani iznos prelazi iznos rezervi za prenosne premije.

Tehničke rezerve na dan 31. 12. 2019. godine na nivou svih društava za osiguranje iznosile su 139,8 mil. EUR, što predstavlja rast od 8,8% u odnosu na dan 31. 12. 2018. godine.

Tabela 18. **Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine**

Tehničke rezerve	2018		2019		Index 2019/2018
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće	
Rezerve za prenosne premije	32.618.242	25,4%	35.590.341	25,4%	109,1
Rezerve za štete	37.962.595	29,5%	39.900.288	28,5%	105,1
Rezerve za bonuse i popuste	146.134	0,1%	114.429	0,1%	78,3
Rezerve za izravnjanje rizika	1.326.184	1,0%	1.167.709	0,8%	88,1
Druge tehničke rezerve	7.300	0,01%	1.210	0,0%	16,6
Matematička rezerva	55.823.545	43,4%	62.436.257	44,6%	111,8
Rezerve za neistekle rizike	613.886	0,5%	646.814	0,5%	105,4
UKUPNO	128.497.886	100%	139.857.047	100%	108,8

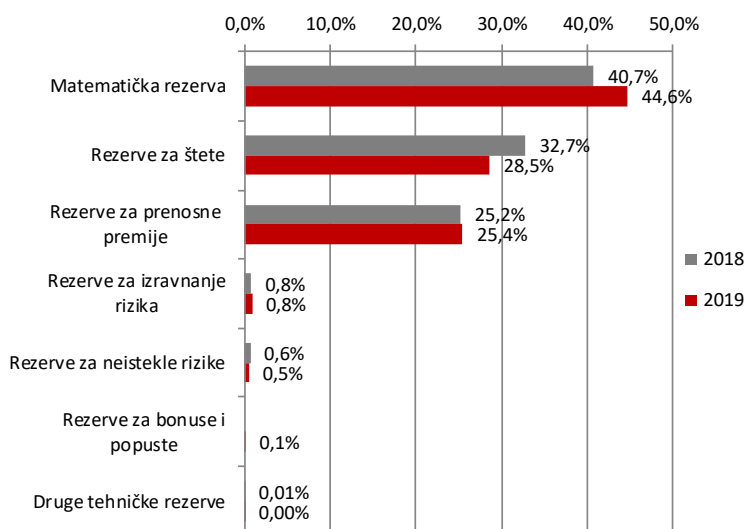
Najveći udio od 44,6% u ukupnim tehničkim rezervama društava za osiguranje na kraju 2019. godine ostvarila je matematička rezerva i to u iznosu od 62,4 mil. EUR, zatim rezerve za štete koje su iznosile 39,9 mil. EUR (28,5% ukupnih tehničkih rezervi), dok su rezerve za prenosne premije iznosile 35,6 mil. EUR (25,4% ukupnih tehničkih rezervi).

Najveći rast u odnosu na 2018. godinu ostvarila je matematička rezerva za 6,6 mil. EUR (11,8%), kao i rezerve za prenosne premije za 2,9 mil. EUR, odnosno 9,1%, rezervisane štete za 1,9 mil. EUR, odnosno za 5,1%, kao i rezerve za neistekle rizike za 33 hilj. EUR, za 5,4%. Istovremeno, u okviru tehničkih rezervi pad su ostvarile rezerve za izravnjanje rizika za 158 hilj. EUR (11,9%), rezerve za bonuse i popuste za 32 hilj. EUR (21,7%), kao i druge tehničke rezerve za 6 hilj. EUR.

¹⁴ Agencija za nadzor osiguranja je na osnovu Zakona o osiguranju izradila i donijela *Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja rezervi za neistekle rizike* ("Sl. list CG", br. 054/18), objavljen dana 31. 07. 2018. godine sa primjenom na godišnji obračun za 2018. godinu. Zahtjev za formiranjem ovih rezervacija proizilazi iz primjene Međunarodnog računovodstvenog standarda 4, kojim se zahtijeva da osiguravač vrši testiranje adekvatnosti obaveza (LAT = Liability Adequacy Test) na način što se procjenjuje da li su njegove obaveze po osnovu osiguranja adekvatne, korišćenjem aktuelne procjene budućih tokova gotovine po osnovu ugovora o osiguranju.

Grafik 14. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine

Posmatrano prema grupama osiguranja, *bruto tehničke rezerve* su na dan 31. 12. 2019. godine na nivou svih društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja iznosile 75,3 mil. EUR, dok su *neto tehničke rezerve* ove grupe osiguranja iznosile 65,5 mil. EUR, što ukazuje da je udio reosiguravača iznosio 13,1% (odnosno 9,8 mil. EUR). Vrijednost *bruto tehničkih rezervi* neživotnih osiguranja je veća u odnosu na kraj 2018. godine za 6,3%, odnosno za 4,5 mil. EUR, dok se vrijednost *neto tehničkih rezervi* ove grupe osiguranja povećala za 5,4%, odnosno za 3,3 mil. EUR.

Bruto tehničke rezerve na nivou društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja su iznosile 64,5 mil. EUR, dok su *neto tehničke rezerve* ove grupe osiguranja iznosile 64,2 mil. EUR. Navedeno ukazuje da je udio reosiguravača u *bruto tehničkim rezervama* životnih osiguranja iznosio 0,6% (odnosno 360 hilj. EUR). Vrijednost *bruto tehničkih rezervi* životnih osiguranja je porasla u odnosu na 2018. godinu za 11,9%, odnosno za 6,88 mil. EUR, dok je vrijednost *neto tehničkih rezervi* ove grupe porasla za 12%, odnosno za 6,86 mil. EUR.

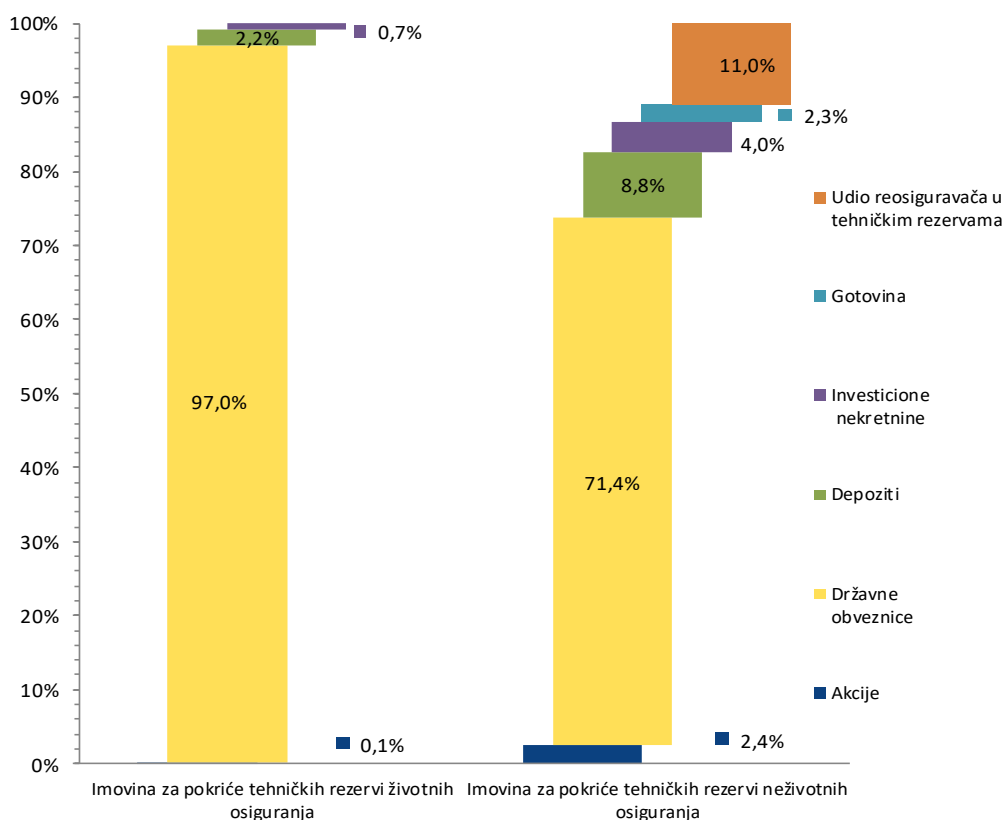
Tabela 19. Bruto i neto tehničke rezerve po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2019. godine

Grupa osiguranja	Neto tehničke rezerve		Bruto tehničke rezerve	
	Iznos (EUR)	Učešće	Iznos (EUR)	Učešće
Životno osiguranje	64.163.029	49,5%	64.523.045	46,1%
Neživotno osiguranje	65.490.978	50,5%	75.334.003	53,9%
UKUPNO	129.654.007	100%	139.857.047	100%

6. DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA BRUTO TEHNIČKIH REZERVU

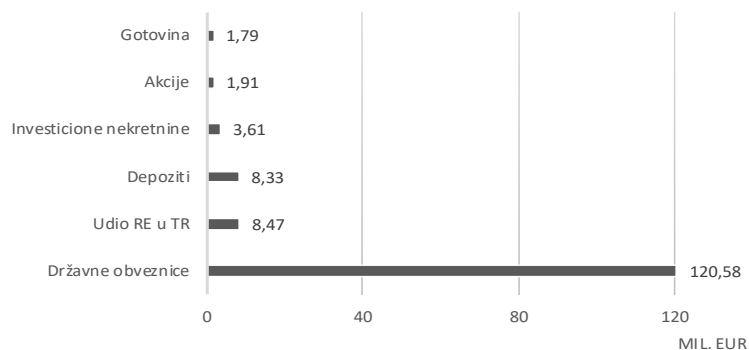
Zakon o osiguranju i Pravilnik o deponovanju i ulaganju sredstava tehničkih rezervi društva za osiguranje propisuju oblike imovine u koje se mogu plasirati sredstva tehničkih rezervi društava za osiguranje, kao i ograničenja za ukupna i pojedinačna deponovanja i ulaganja tih sredstava. Analiza plasmana sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta osiguranja ukazuje da su sva društva za osiguranje na kraju 2019. godine obezbijedili veću pokrivenost bruto tehničkih rezervi od zahtjevanog nivoa u skladu sa zakonskom regulativom. Na dan 31. 12. 2019. godine traženo pokriće bruto tehničkih rezervi iznosilo je 139,8 mil. EUR. Društva za osiguranje, za pokriće bruto tehničkih rezervi, ukupno su uložila 144,7 mil. EUR, odnosno 4,8 mil. EUR ili 3,5% više od traženog pokrića.

Grafik 15. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi životnih i neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2019. godine

Društva za životno osiguranje su u propisane oblike imovine, poštujući ograničenja propisana Pravilnikom, plasirala 67,4 mil. EUR sredstava bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja (104,5% ukupnih bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja). U posmatranom periodu, društva koja se bave poslovima neživotnih osiguranja su, u skladu sa Zakonom o osiguranju i Pravilnikom o deponovanju i ulaganju sredstava tehničkih rezervi društva za osiguranje, izvršila ulaganje i deponovanje sredstava bruto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine u iznosu od 77,3 mil. EUR (102,6% ukupnih bruto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja).

Grafik 16. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta na dan 31 .12. 2019. godine (mil. EUR)

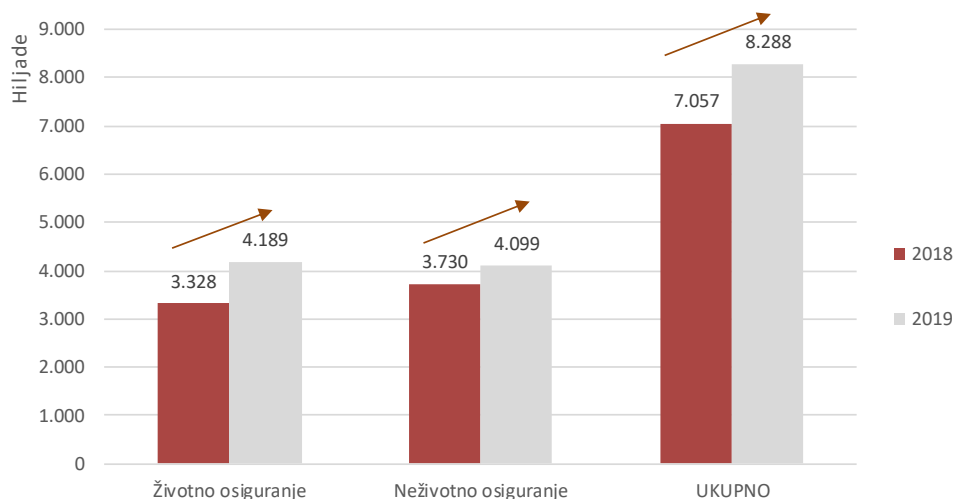

Analiza strukture ulaganja i deponovanja ukupnih sredstava tehničkih rezervi u propisane oblike imovine na dan 31. 12. 2019. godine ukazuje da su najveći udio od 83,3% (2018. - 82,1%) ostvarila ulaganja u državne obveznice, koja su iznosila 120,6 mil. EUR. Naime, društva koja obavljaju poslove životnih osiguranja su od ukupnih sredstava bruto tehničkih rezervi 65,4 mil. EUR uložila u državne obveznice, dok su društva za neživotno osiguranje u ovaj oblik imovine uložila 55,2 mil. EUR. Udio reosiguravača u tehničkim rezervama kao dozvoljeni oblik ulaganja sredstava tehničkih rezervi, ostvario je učešće od 5,9% ili 8,5 mil. EUR, depoziti u bankama učešće od 5,8% ili 8,3 mil. EUR (životna osiguranja su deponovala sredstva u iznosu od 1,5 mil. EUR u banke, dok su neživotna osiguranja deponovala iznos od 6,8 mil. EUR), investicione nekretnine od 2,5% ili 3,6 mil. EUR, akcije od 1,3% tj. 1,9 mil. EUR, dok je gotovina iznosila 1,8 mil. EUR i učestvovala sa 1,3%.

7. NETO DOBITAK/GUBITAK ZA POSLOVNU GODINU

Sektor osiguranja je u 2019. godini ostvario pozitivan neto rezultat za poslovnu godinu u iznosu od 8,3 mil. EUR. Kao i u 2018. godini i u 2019. godini pozitivno je poslovalo svih devet društava za osiguranje u Crnoj Gori.

Grafik 17. Kretanje neto dobiti, 2018. i 2019. godina (hilj. EUR)

8. POKAZATELJI POSLOVANJA

8.1 ADEKVATNOST KAPITALA I SOLVENTNOST

Društvo za osiguranje je dužno da, u skladu sa Zakonom o osiguranju, održava kapital na nivou adekvatnom obimu i vrstama poslova osiguranja koje obavlja. Kako bi društvo bilo kapitalno adekvatno mora ispunjavati tri uslova propisana Zakonom o osiguranju:

- kapital mora biti najmanje jednak margini solventnosti;
- garantni kapital mora biti najmanje jednak 1/3 margine solventnosti i
- garantni kapital mora biti najmanje jednak osnovnom kapitalu iz člana 21 Zakona o osiguranju.

Na dan 31. 12. 2019. godine svih devet društava za osiguranje na tržištu osiguranja u Crnoj Gori je bilo kapitalno adekvatno.

Solventnost osiguravača predstavlja njegovu sposobnost da raspoloživim novčanim sredstvima podmiri sve svoje obaveze u rokovima njihovog dospjeća. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na 31. 12. 2019. godine je ostvario prosječnu vrijednost od 1,9.

Tabela 20. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na dan 31. 12. 2018. godine i na 31. 12. 2019. godine

Pokazatelj solventnosti	2018	2019
Život	2,2	2,1
Neživot	1,6	1,7
Ukupno	1,8	1,9

8.2 REOSIGURANJE

Društva za osiguranje su zaključivanjem ugovora o reosiguranju sa renomiranim globalnim i regionalnim reosiguravačima izvršili prenos rizika u reosiguranje i obezbijedili zaštitu od šteta koje bi mogle ugroziti njihovo poslovanje. U toku 2019. godine odobrena provizija od strane reosiguravača ostvarila je rast od 59,4% u odnosu na 2018. godinu i iznosila je 3,4 mil. EUR, kao i premija prenijeta u reosiguranje za 40,1% i iznosila je 17,9 mil. EUR (18,9% bruto fakturisane premije u 2019. godini). Učešće reosiguravača u bruto tehničkim rezervama u 2019. godini je iznosilo 10,2 mil. EUR i ostvarilo je povećanje za 12,9% u odnosu na 2018. godinu.

Tabela 21. Udio reosiguravača u bruto premiji, riješenim štetama i bruto tehničkim rezervama na dan 31. 12. 2018. i na dan 31. 12. 2019. godine

	2018	2019	Promjena
	Iznos (EUR)	Iznos (EUR)	
Bruto fakturisana premija	86.829.419	94.730.610	9,1%
Premija prenijeta u reosiguranje	12.767.236	17.892.582	40,1%
Provizija odobrena od strane reosiguravača	2.141.045	3.413.703	59,4%
Bruto riješene štete (bez troškova rješavanja i isplate šteta)	41.976.660	37.228.654	-11,3%
Udio reosiguranja u bruto riješenim štetama	10.015.012	4.670.238	-53,4%
Udio reosiguranja u bruto tehničkim rezervama	9.036.612	10.203.042	12,9%

8.3 NETO MJERODAVNI TEHNIČKI REZULTAT I RENTABILNOST IMOVINE I SOPSTVENIH SREDSTAVA

Neto mjerodavni tehnički rezultat predstavlja pokazatelj adekvatnosti odnosno dovoljnosti premija za plaćanje šteta i za druge obaveze iz ugovora o osiguranju. Posmatrano na nivou svih društava koja se bave poslovima neživotnog osiguranja, vrijednost ovog pokazatelja kumulativno za sve vrste neživotnih osiguranja, na kraju 2019. godine je iznosila 0,73. Navedeno ukazuje da je za grupu neživotnog osiguranja visina mjerodavnih šteta u samopridržaju manja za 27% od mjerodavne tehničke premije u samopridržaju, odnosno da je neto mjerodavna tehnička premija bila dovoljna za izmirenje šteta i drugih obaveza iz ugovora o osiguranju.

Na dan 31. 12. 2019. godine svih devet društava za osiguranje je ostvarilo pozitivne neto rezultate i prinose na imovinu i kapital. Pokazatelj rentabilnosti imovine (ROA – povrat na aktivu), kao odnos neto rezultata i ukupne aktive društva za osiguranje, predstavlja mjeru prinosa na ukupnu aktivu, ostvarenog angažovanjem sredstava u poslovima osiguranja, investiranja itd.

U 2019. godini na nivou cjelokupnog tržišta pokazatelj rentabilnosti imovine je iznosio 3,5%. Rentabilnost imovine društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja na kraju 2019. godine je iznosila 4,1% (2018. godine je iznosila 3,8%), dok je rentabilnost imovine društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja iznosila 3,1% (2018. godine je iznosila 3%).

Pokazatelj rentabilnosti vlastitih sredstava (ROE– prinos na kapital), kao odnos neto rezultata i kapitala društava za osiguranje, predstavlja mjeru prinosa na sopstvena sredstva. Takođe, na nivou cjelokupnog sektora osiguranja na kraju 2019. godine ostvaren je pozitivan prinos na kapital od 15,2% (2018. godine iznosio je 15,4%). Rentabilnost vlastitih sredstava (kapital i rezerve) društava za životno osiguranje iznosila je 16,4% (2018. godine je iznosila 21,9%), dok je kod društava za neživotno osiguranje iznosila 14,2% (2018. godine je iznosila 12,2%).

Tabela 22. Pokazatelji rentabilnosti na dan 31. 12. 2019. godine

	Aktiva (EUR)	Kapital (EUR)	Neto dobit/gubitak za poslovnu godinu (EUR)	ROA	ROE
UKUPNO	235.855.948	54.425.476	8.287.975	3,5	15,2
Životna osiguranja	102.257.362	25.560.304	4.189.174	4,1	16,4
Neživotna osiguranja	133.598.586	28.865.172	4.098.802	3,1	14,2

8.4 LIKVIDNOST

Na dan 31. 12. 2019. godine svih devet društava za osiguranje u Crnoj Gori su bila likvidna. Koeficijent likvidnosti na dan 31. 12. 2019. godine na nivou svih društava za osiguranje u Crnoj Gori je iznosio 14,5 što ukazuje na dovoljnost likvidnih sredstava za izmirenje obaveza društava za osiguranje (dospjelih obaveza i obaveza koje dospijevaju u roku od 14 dana od dana utvrđivanja koeficijenta likvidnosti)¹⁵.

¹⁵ Ovaj koeficijent je izračunat u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društava za osiguranje, odnosno društava za reosiguranje („Sl. list CG“ br. 022/14).

8.5 POKAZATELJI ŠTETA

Ažurnost u rješavanju šteta

Posmatrano na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja ukupan broj šteta za rješavanje u 2019. godini je porastao za 13,6% i iznosio je 62.558, dok je u 2018. godini iznosio 55.070. Na nivou sektora osiguranja ostvaren je visok nivo ažurnosti u rješavanju šteta, jer je od ukupnog broja šteta za rješavanje 92,7% riješeno, što je na istom nivou kao i 2018. godinu.

Posmatrano prema grupama osiguranja, stepen ažurnosti u rješavanju šteta društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja u 2019. godini je bio na nivou od 92,5% (2018. godine je iznosio 84,9%). Takođe, stepen ažurnosti u rješavanju šteta na nivou društava koja se bave djelatnošću neživotnih osiguranja je bio na nivou od 92,7% (2018. godine je iznosio 93,2%).

Tabela 23. Ažurnost u rješavanju šteta po vrstama osiguranja na nivou tržišta na dan 31. 12. 2019. godine

Vrsta osiguranja	Broj riješenih šteta	Ukupan broj šteta	% ažurnosti
Osiguranje od posljedica nezgode	11.732	12.203	96,1
Zdravstveno osiguranje	18.683	19.715	94,8
Osiguranje motornih vozila	3.908	4.325	90,4
Osiguranje šinskih vozila	0	1	0,0
Osiguranje vazduhoplova	1	1	100,0
Osiguranje plovnih objekata	3	5	60,0
Osiguranje robe u prevozu	176	177	99,4
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	570	640	89,1
Ostala osiguranja imovine	2.071	2.367	87,5
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	13.010	14.490	89,8
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	299	299	100,0
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovnih objekata	53	56	94,6
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	622	829	75,0
Osiguranje kredita	103	106	97,2
Osiguranje jemstva	15	17	88,2
Osiguranje finansijskih gubitaka	140	141	99,3
Osiguranje troškova pravne zaštite	0	0	-
Putno osiguranje	2.795	3.091	90,4
Druge vrste neživotnih osiguranja	578	578	100,0
Ukupno neživotna osiguranja	54.759	59.041	92,7
Osiguranje života	2.452	2.574	95,3
Rentno osiguranje	29	32	90,6
Dopunsko osiguranje	771	909	84,8
Druge vrste životnih osiguranja	2	2	100,0
Ukupno životna osiguranja	3.254	3.517	92,5
UKUPNO	58.013	62.558	92,7

Kombinovana kvota

Na tržištu osiguranja je u 2019. godini ostvarena bruto kombinovana kvota od 0,79, što znači da su premijski prihodi bili dovoljni za pokriće rashoda za štete i troškova sprovođenja osiguranja, prije uključivanja efekata reosiguranja. Posmatrano po grupama osiguranja, neživotna osiguranja su ostvarila bruto kombinovanu kvotu od 0,83 a životna osiguranja kvotu od 0,64.

Tržišna neto kombinovana kvota od 0,86 ukazuje na dovoljnost premijskih prihoda, nakon uključivanja efekata reosiguranja. Premijski prihodi su u posmatranom periodu bili dovoljni za pokriće rashoda za štete i troškova sprovođenja osiguranja, kako na tržištu neživotnih osiguranja sa neto kombinovanom kvotom od 0,92, tako i na tržištu životnih osiguranja sa neto kombinovanom kvotom od 0,65.

9. UDRUŽENJE NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE

Udruženje Nacionalni biro osiguravača je pravno lice, osnovano u cilju ostvarivanja zajedničkih interesa društava za osiguranje koja obavljaju poslove obaveznih osiguranja u saobraćaju u Crnoj Gori. Sva društva za osiguranje koja se bave navedenom vrstom poslova moraju biti članovi Udruženja.

Udruženje Nacionalni biro osiguravača svoje poslove obavlja preko osnovnih organizacionih djelova, koja nemaju svojstvo pravnog lica:

- 1) *Biroa zelene karte;*
- 2) *Garantnog fonda;*
- 3) *Informacionog centra.*

Udruženjem Nacionalni biro osiguravača upravljaju članovi, a organi upravljanja su Skupština, koju čini po jedan predstavnik svakog društva za osiguranje koje je član, i Izvršni direktor koji predstavlja i zastupa Udruženje.

U okviru Udruženja poseban značaj ima Garantni fond, za čije funkcionisanje društva za osiguranje, koja se bave poslovima obaveznog osiguranja u saobraćaju, uplaćuju doprinos Garantnom fondu iz premija obaveznih osiguranja u saobraćaju. Shodno Zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju sredstva Garantnog fonda koriste se za isplatu osigurane sume, odnosno naknadu štete oštećenim licima, i to:

- 1) prouzrokovane upotrebom motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva za koje nije bio zaključen ugovor o obaveznom osiguranju u skladu sa ovim zakonom;
- 2) zbog smrti, tjelesne povrede ili narušavanja zdravlja prouzrokovane upotrebom nepoznatog motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva;
- 3) prouzrokovane upotrebom motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva za koje je zaključen ugovor o obaveznom osiguranju sa društvom za osiguranje kome je oduzeta dozvola za rad ili nad kojim je pokrenut stečajni postupak ili postupak likvidacije;
- 4) u slučajevima iz čl. 34, 38 i 40 ovog zakona.

Iz sredstava Garantnog fonda nadoknađuju se i troškovi obrade i isplate odštetnih zahtjeva koji padaju na teret Garantnog fonda.

U 2019. godini ukupan iznos doprinosa koja društva za osiguranje uplaćuju Garantnom fondu iznosio je 1,42 mil. EUR, što je za 0,8% više u odnosu na 2018. godinu kada je iznosio 1,41 mil. EUR. U toku 2019. godine Udruženje je isplatilo štete u iznosu od 1,2 mil. EUR, od čega je za štete u zemlji isplaćeno 969 hilj. EUR, a za štete u inostranstvu 181,1 hilj. EUR, dok je rente isplaćeno 25,6 hilj. EUR.

U izvještajnom periodu, Udruženje je od ukupno 802 šteta za rješavanje (154 šteta prenešeno je iz 2019. godine, 518 šteta prijavljeno u 2019. godini, a reaktivirano je 130 šteta), riješilo 669, od čega je 177 zahtjeva za isplatu štete odbijeno, a 492 šteta je isplaćeno.

10. ZAKLJUČAK

Tržište osiguranja u Crnoj Gori tokom 2019. godine zabilježilo je rekordne rezultate. Premija osiguranja je po prvi put prešla 90 mil. EUR, i na nivou je od 94,7 mil. EUR, uz rekordni godišnji rast od 9,1%. Po prvi put od kad Agencija za nadzor osiguranja prati pokazatelje poslovanja društava za osiguranje, vrsta "osiguranje života" je zabilježila najveći rast u apsolutnom iznosu. Imajući u vidu činjenicu da se radi o vrsti dobrovoljnog osiguranja, može se zaključiti da crnogorski građani sve bolje razumiju prednosti životnih osiguranja, a učešće grupe životnih osiguranja u ukupnoj premiji je jedan od glavnih pokazatelja kvaliteta tržišta.

I pored navedenog, crnogorsko tržište osiguranja posjeduje značajan potencijal za dalji rast i razvoj. Učešće bruto fakturisane premije u ukupnom bruto društvenom proizvodu (penetracija osiguranja) je 1,93%, dok je EU prosjek gotovo četiri puta veći. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika (gustina osiguranja) iznosi 152,3 EUR, dok je EU prosjek oko 2.200 EUR.

Podaci ukazuju na visoku koncentraciju tržišta na veoma mali broj vrsta osiguranja, kao i na činjenicu da i dalje najznačajniju zastupljenost na tržištu osiguranja imaju obavezna osiguranja u saobraćaju.

Različita istraživanja u ovoj oblasti pokazala su da je nedovoljno razvijena svijest stanovništva i privrede o značaju osiguranja. Kultura osiguranja je zajednički cilj svih aktera u sektoru osiguranja. Zato je, na inicijativu Agencije za nadzor osiguranja, uz partnerstvo sa svim osiguravajućim kompanijama na crnogorskom tržištu i Udruženjem osiguravača, izrađena Komunikaciona strategija za jačanje kulture osiguranja u Crnoj Gori, koja daje ključne poruke i osnovne smjernice za dalje aktivnosti ka zacrtanom cilju - jačanju kulture osiguranja u Crnoj Gori. Inicijalni plan je bio da se sa implementacijom Strategije otpočne od 2020. godine, ali je zbog novonastale situacije prouzrokovane pandemijom i epidemijom zarazne bolesti COVID 19 implementacija odložena za period 2021. -2023. godine. Osnovni cilj Komunikacione strategije je veća informisanost i edukacija građana i privrede o svim vidovima i prednostima osiguranja, posebno onih koji su strategijom prepoznati kao prioritetni. Informisani i edukovani sadašnji i potencijalni korisnici osiguranja imaju veći nivo povjerenja u sektor osiguranja i donijeće prave odluke shodno svojim specifičnim potrebama, što će imati pozitivne efekte i na razvoj tržišta osiguranja.

Broj:

Podgorica, 30. jun 2020. godine

PREDSJEDNIK SAVJETA

Uroš Andrijašević